

INSUBMISSIO
1 9 8 9
1 9 9 9 anys

MOCCADOR

Informatiu per a la desmilitarització i la no-violència

SUMARI

INSUBMISSIÓ 10 ANYS

Una actitud indòmita, una indòmita veu **3.** Jordi Muñoz i Burzon

El futur de la insubmissió i La insubmissió deixa llavors **4** Lluç Pelàez i Pau Pérez

Alguns mites de la història contemporània en relació amb l'exèrcit **5.** Martí Marín i Corbera

10 anys de MOCADOR

o com fer de la necessitat virtut **8.** Josep Maria Tegido "Gustinet"

Breu història del MOC **10.** Dolors Sabater

La mili és una KK **13.** Montserrat Maronda i Jordi Garcia

La insubmissió llibertària **16.** Iñaki Garcia

Virus antimilitarista dins les casernes **11.** Tomàs Gisbert i Xavier Artal

Osona no vol marcar el pas **12.** Francesc Baucells i Alibés, Antoni Iborra i Plans

Cristians i insubmisos **15.** Col·lectiu Cristià per la insubmissió

L'experiència d'un pare **16.** Alonso Brito

Insubmissió ciutadana **17.** Josep-Maria Terricabras

El nou exèrcit professional **18.** Pere Ortega

El moviment d'insubmissió i els partits polítics **20.** Jaume Llansó

L'OTAN de la postguerra freda **22.** Enric Prat

Manuel Blázquez. Desertor de La guerra del Golf (de 1991) **23.** Albert Garcia

Kleenex.

Especial deu anys de submissions **24**

MOCADOR

Desmilitarització i no-violència

DIP. LEG. B-1292-87

UNA ACTITUD INDÒMITA, UNA INDÒMITA VEU

Els vuit primers insubmisos catalans.

Diuen les cròniques de l'època —heme-roteques, testimonis fefaents i els

annals de l'antimilitarisme— que el 20 de febrer de 1989, el capità Ricardo

Izquierdo Grima —insígnia de la infatigable mediocritat i la mesquinesa de l'aspra, rànica i patètica cort castrense, i jutge del Jutjat Togat Miliar núm. 31 de Barcelona— va quedar impacat de l'actitud dels joves insubmisos que aquell assolellat matí d'hivern es presentaren al Govern Militar per manifestar el seu gest rebel. I diuen que l'engalonat personatge va comentar: «Les veo muy eufóricos. Yo no sé qué clase de individuos son cuando se lo toman así, sabiendo que les van a caer severas condenas y penas de cárcel».

I és que, precisament, un dels objectius de la resistència —desobediència— civil és el de provocar respostes del poder i, ben cert, que la

Lluc Pelàez, 29 anys. Declarat objector de consciència l'any 1988 i insubmís l'any 1990. Estrena el nou codi penal en el seu judici l'any 1996. Condemnat a vuit anys d'inhabilitació i 70.000 pessetes de multa. Actualment compleix condemna i participa activament a l'Assemblea Antimilitarista de Catalunya.

Quin és el futur de la insubmissió?

La insubmissió, com a moviment social, deixa una sèrie de xarxes de relacions entre nuclis de gent antimilitarista, que seguirà treballant per un món més just i una societat desmilitaritzada.

La insubmissió com a estratègia de desobediència civil deixa una llavor de lluita no-violenta, un espai de transformació social que està donant i seguirà donant els seus fruits en altres àmbits.

Penses que el moviment antimilitarista pot assolir tots els seus objectius?

L'objectiu fonamental del moviment és mantenir l'antimilita-

risme despert com a valor social. Aquest és un objectiu poc avaluable, però tinc la impressió que ho estem fent prou bé.

L'existència dels exèrcits i l'ús de la violència en els conflictes són símptomes de la injustícia social i les desigualtats entre les persones i els pobles. En aquest sentit penso que anem assolint una millora progressiva.

Hi ha un altre objectiu fonamental, el de mantenir un espai de llibertat personal i individual, que ens l'hem d'anar treballant cadascú dia a dia, i el moviment n'ha de ser un bon suport.

LA INSUB- MISSIÓ DEIXA LLAVORS

Què et va suposar personalment fer-te insubmís?

Els costos han estat sobretot de temps, però la participació en moviments socials com espais de transformació són una mena de vici que enganxa.

Fent-me insubmís he pogut conèixer espais de participació política que estan d'acord amb la meua ideologia i he tingut l'oportunitat de formar un discurs ideològic amb gent a la qual em sento propera. Però sobretot m'he divertit força.

insubmissió, des de la seva gènesi, ha assolit a bastament aquest objectiu. Una lluita que en cada una de les distintes mutacions que ha experimentat la repressió ha procurat anar-s'hi acarant amb la màxima coherència per tal de posar, en cada ocasió, la injustícia públicament en evidència.

Tot plegat s'havia anat gestant des de feia temps. Un cúmul de factors diversos van ser confluents i determinants per poder conduir i abocar a forjar l'estratègia. D'una banda, la campanya anti-Otan del 86 va destapar la caixa dels trons i va situar sobre la taula una temàtica que fins llavors havia esdevingut tabú. Es perden certes pors atàviques i s'enceta, des d'una base social cada vegada més àmplia, un debat sobre la defensa, la seguretat i l'existència i les funcions dels exèrcits. Així mateix, els mitjans de comunicació —empesos per un moviment de crítica a la conscripció militar creixent— comencen a relatar les condicions de vida dins de les casernes i publiquen dades dels maltractaments, morts, suïcidis i acci-

dents a la mili. D'altra banda, bona part de les organitzacions d'objecció i antimilitaristes opten decididament per desobeir la Llei d'objecció de consciència i aposten per la negativa a realitzar tant el servei militar com la Prestació Social Substitutòria (Pss) que se'n deriva, agrupant-se entorn al missatge: «Ni mili, ni Pss, cap a un futur sense exèrcits: Insubmissió». En aquesta decisió hi té una rellevància significativa, entre d'altres qüestions, haver pogut constatar que l'acceptació dels diversos marcs legislatius havia portat a diferents moviments europeus a un procés d'integració del seu discurs per part de l'estat i a anar-se buidant de contingut polític.

La iniciativa empresa per l'Assemblea Antimilitarista de Catalunya de celebrar el desè aniversari de la insubmissió sota el lema «10 anys d'insubmissió, 10 anys de desobediència civil» té l'objectiu de deixar ben palès que el protagonisme dels avenços assolits —dels canvis personals i de les transformacions col·lectives— rau en un moviment social —agent i subjecte de canvi— i en tota

aquella gent que s'hi sent identificada i que hi dona suport a la qual es vol retre un reconeixement. Celebrar per constatar, així mateix, que la insubmissió, en aquest temps, s'ha nodrit dels continguts d'altres moviments socials d'alliberament i que el seu bagatge, els seus potencials i les seves aportacions han ultrapassat, al seu torn, l'àmbit antimilitarista. Celebrar per reflexionar —amb perspectiva— i poder anar posant les bases d'una actuació futura perquè, a partir d'aquí —amb la professionalització de les forces armades—, es van obrint nous reptes per a l'antimilitarisme. Celebrar per poder continuar reivindicant i denunciant la repressió. Celebrar per gaudir, ara, avui i aquí, de la utopia. Precisament perquè, com diu Martí i Pol, «tot està per fer i tot és possible».

«Les veo muy eufóricos. Yo no sé qué clase de individuos son», diuen que continua dient un engalonat personatge des d'aquell assolellat matí d'hivern.

Jordi Muñoz i Burzon

EL FUTUR DE LA INSUBMISSIÓ

Pau, Pérez, 30 anys (bastant mal portats), membre de la Coordinadora Antimilitarista Mili-KK (que en glòria està) des de 1987 a 1994, jutjat el 25 de febrer de 1993. Després del seu pas per la classe obrera en si com a ferroviari, sobreviu actualment amb diverses editorials barcelonines i fent classes de gramàtica castellana a l'Escola d'Esctura i Humanitats de l'Ateneu Barcelonès.

La tasca, ara com ara, és accelerar el procés d'abolició del servei militar, que el PP i, de manera potser més bulímica, CiU, volen apropiat-se, oblidant el paper que el moviment antimilitarista ha exercit durant tots aquests anys. A més, la insubmissió ha de servir per enfortir altres vies de lluita, com l'objecció fiscal o la denúncia del comerç d'armes, sempre amb la desaparició dels exèrcits com a objectiu últim.

Judici per insubmissió contra Pau Pérez.

Cantarem victòria?

La insubmissió ha demostrat que una cosa que fa pocs anys semblava impossible aconseguir l'abolició del servei militar i de la prestació

substitutòria que el legitima es pot aconseguir amb una estratègia vàlida i valenta. La desaparició dels exèrcits i una justícia social no virtual sinó real queden encara lluny, i res no assegura que assolim aquests objectius. Això no obstant, l'important, i imprescindible, és seguir treballant per aconseguir-los.

Què et va suposar que et jutgessin?

Si haig de ser sincer, un fotimer d'assemblees, telefonades, xerrades, pancartes i reunions que em van tenir lligat durant uns quants mesos. Per cert que, per a un devot d'Andreu Nin com jo, que el fiscal es digués de cognom Checa també va tenir la seva èpica, per què no reconèixer-ho? Bromes a banda, durant els dies abans del judici, vaig gaudir de l'emocionant suport de molta gent i em vaig fer més amic dels meus amics, més fill dels meus pares, més nòvio de la meua nòvia.

ALGUNS MITES DE LA HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA EN RELACIÓ AMB L'EXÈRCIT¹

Tan acostumats estem a determinades afirmacions sobre l'exèrcit que les donem per bones sense més. Han entrat dins del que, parafrasejant J.K. Galbraith, podríem descriure com *saviesa convencional*, allò que sap tothom. I és per això que ens n'hauríem de malfiar: Perquè «allò que sap tothom» tendeix a encobrir arguments que no es volen justificar, sota la interessada presumpció que no cal. Justament perquè ho sap tothom. M'agradaria reflexionar aquí sobre algunes d'aquestes idees.

LA REVOLUCIÓ FRANCESA I EL MITE DEL POBLE EN ARMES

Tots ho hem sentit dir alguna vegada: l'exèrcit de lleva obligatori per a la població masculina va néixer amb la Revolució Francesa, teòricament associat a la noció del *poble en armes* per a la defensa de la *pàtria en perill*. Tal esquema ha assortit de no poques excuses els polítics de les diverses esquerres a l'hora de fer-se ressò de l'antimilitarisme popular en els darrers deu anys.

Efectivament, el govern revolucionari generà una primera lleva obligatòria el 1793 per defensar-se de la coalició d'estats absolutistes que l'amenaçaven. Però això no significa la creació d'un exèrcit de lleva, tal com l'entenem avui. La lleva de febrer de 1793 fou llicenciada el març de 1794 i fins al 1798 no se'n produí cap altra; en la fase final, no democràtica i militaritzada de la Revolució. El 1799 Napoleó prengué el relleu regularitzant el procés: era un militar al cap i a la fi. Però dècades abans que a la França revolucionària, l'absolutista regne de Prússia ja disposava d'un sistema de lleva obligatòria que significava el 50% del total dels seus efectius.

Per què no parlar de Prússia com a origen de l'exèrcit de lleva?

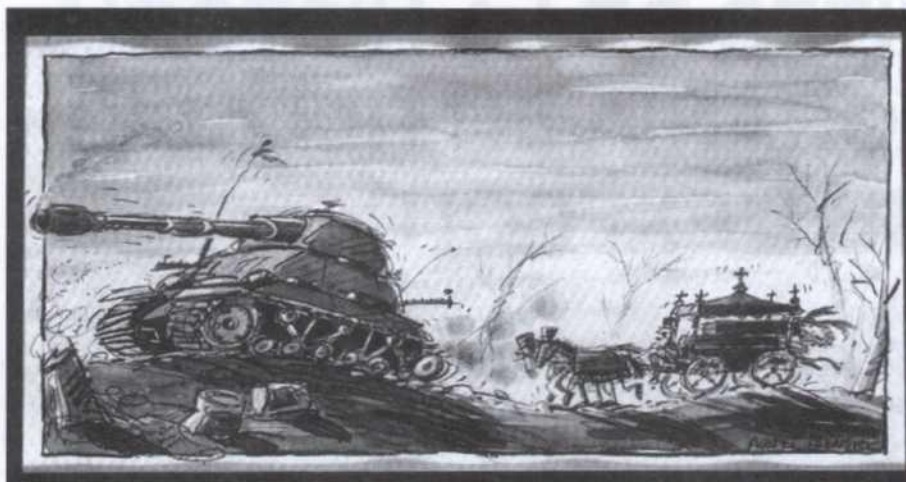
Doncs perquè no quedaria bé. Els soldats de lleva prussians no eren homes lliures com els francesos, eren serfs dels terratinents. Resulta més presentable el model francès com a origen *progressista* de l'exèrcit contemporani, òbviament. Però en cap dels dos casos això significava una decisió popular lliurement votada. Per més que els francesos fossin ciutadans lliures i els prussians individus sotmesos a servitud, ni uns ni altres tenien opció. A França, el 1798, el vot era censatari; votaven justament membres d'aquells sectors socials que, per un sistema d'exempcions classista, més fàcilment podien evitar la conscripció. Les classes populars passaren de servir al senyor a servir a l'estat, una nova legalitat que no era necessàriament millor des de tots els punts de vista.

D'aquí que el suport popular a la lleva fos, en realitat, molt migurat. Hi hagué seguiment entusiasta el 1793 per part de sectors de les classes populars que defensaven guany recent adquirits,

però també dures revoltes igualment populars en altres zones, amb la lleva com a detonant (*La Vendée*, 1793-1795). Però de 1798 ençà hi hagut, sobretot, resignació per part d'uns i resistència individual per part d'altres: insubmisos (pròfugs en terminologia hispana) i desertors. La deserció fou elevada, però sobretot la insubmissió adquirí un caràcter social per les seves proporcions (més del 50% dels sotmesos a conscripció en algunes zones boscoses i muntanyoses) i per les complicitats que despertava². L'exèrcit popular revolucionari massivament acceptat mai no existí, és un mite interessadament difós després. Perquè la guerra mai no fou realment *popular*, sinó un mal necessari quan prenia un caràcter defensiu dels avenços revolucionaris. I aquesta guerra com a mal necessari fou cada vegada més difícil de *popularitzar* en el llarg període que va del Consolat i l'Imperi (1799-1815).

La contrastada eficàcia de l'exèrcit napoleònic, d'homes que almenys eren lliures i podien sentir un cert entusiasme pel que feien, portà els governs europeus de l'època, tant els liberals com

els que no ho eren, a generalitzar arreu la institució i prescindir dels mercenaris definitivament. Els liberals progressistes espanyols aprovarien la llei corresponent el 1837, també en un parlament de vot censatari. I no s'atrevirien a aplicar-la per por de les insurreccions populars en contra! L'aplicarien per primera vegada el 1845 (a sang i foc en el cas català) els liberals moderats quan ja controlaven el govern per la via del cop d'estat militar.

On és el progressisme d'aquests exèrcits de lleva? En la línia de Tocqueville, quan posava l'èmfasi en els elements de continuïtat entre l'absolutisme i els nous estats liberals³, la versió burgesa del liberalisme aconseguí resoldre un problema pendent de l'absolutisme: com aconseguir carn de canó barata i com ensinistrar-la per fer-la tan entusiasta com fos possible. El nou exèrcit fou la darrera supervivència dels impostos en treball, per bé que a les classes populars els semblava un impost en espècie: la contribució de sang.

L'ANTIMILITARISME POPULAR

L'oposició ètica als exèrcits i a les guerres és un fenomen relativament recent. Habitualment l'antimilitarista conscient acostuma a menystenir aquell que davant la conscripció busca simplement la fuga exempta de grans plantejaments o el refugi còmode en cas de trobar-lo. Aquí es produeix una certa perversió a l'hora d'estimar la importància i la continuïtat de l'antimilitarisme popular, espontani i pragmàtic.

Un dels fenòmens de més continuïtat històrica a Europa ha estat el de la negativa popular a incorporar-se al servei d'armes. En l'Època Moderna (s. XV-XVIII) les resistències a servir als exèrcits reials les trobem arreu. Els motius: les possibilitats de retornar a casa sa i estalvi són mínimes i els beneficis, en cas de supervivència, si més no dubtosos. L'oposició arrela entre els subjectes a reclutament i entre el seu entorn familiar i social perquè és un problema comú, en sumar-se a l'amenaça de mort l'amenaça a l'economia familiar: en èpoques de forta mortalitat infantil els fills mascles supervivents són allunyats de la família justament quan arriben a l'edat productiva plena. És la mort i/o la ruïna a canvi només de la manutenció i d'un presumpte salari (botí) per al mobilitzat. No crec que calgui justificar-ho més. Els estats absolutistes són impotents per generar exèrcits de lleva estables i, per la seva pròpia idiosincràsia elitista, són escassament integradors: amb una jerarquia profundament classista, el soldat és un serf en condicions especials (Prússia) i normalment un forçat reclutat amb enganys o simplement raptat (Gran Bretanya). El mercenari ni abunda (no és una professió ni segura ni prestigiosa) ni és fiable (combat per un sou).

Ni tan sols en cas de guerra patriòtica és fàcil mobilitzar o fer sorgir cap mena d'entusiasme per la causa, perquè qualsevol guerra que es faci acaba fent-se en nom d'un monarca o altre, i per a les classes populars els reis no són de fiar. El segle XVIII català és ple de testimonis posteriors a la derrota de 1714

en què s'expressà una sort de protocolatanisme. Escaldat per l'experiència de la Guerra de Successió, Sebastià Casanovas, pagès de l'Empordà, deixava escrit per als seus fills: *...en cas en ningun temps hi hagués algunes guerres, que en ninguna de les maneres no s'afeccionin amb un rei ni amb un altre, sinó que facin com les mates que són per los rius, que quan ve molta aigua s'aclaten i la deixen passar, i després se tornen a alçar quan l'aigua és passada...* I un rector de Garriguella sostenia igualment que *Sia francès o alemany, espanyol o portuguès, diré sempre que rei és aquell que pot fer-me dany*⁴.

Perquè, per a la majoria pagesa de la població de tot arreu, la guerra en si era una maledicció: els allotjaments, les requises, el pillatge, els robatoris de desertors i ressagats, etc. Els pagesos acostumaven a matar desertors i ressagats amb més presses que si fossin guineus gallinaires: i no distingien entre bàndols!

Els estats-nació del liberalisme trenquen aquesta dinàmica -segons hem vist amb les lleves regulars generalitzades i l'intent de generar un consens entorn de l'exèrcit nacional: la defensa de la integritat territorial, la redempció dels germans que han quedat en mans d'altres estats (conflictes tipus Alsàcia i Lorena entre França i Alemanya o Transilvània entre Hongria i Romania), l'expansió de la civilització arreu del món per la via de la conquesta colonial, etc.

Però les classes populars ho tenien clar: no els calia una ideologia pacifista perquè no havien de justificar per què no volien anar a servir a l'exèrcit. Privades a gairebé tot arreu del dret de decidir democràticament fins després de la Segona Guerra Mundial, la resistència a la lleva creixia en cas de conflicte i disminuïa en temps de pau quan el període de servei solia reduir-se. De fet, si se'ls estava demanant suport se'ls havia d'argumentar per a què i en benefici de qui. Només la repressió sistemàtica unida al consens generat per una millora dels estàndards de vida acabà per invertir la situació i ha comportat la necessitat posterior de justificar políticament (i, sobretot, èticament) la no

col·laboració... L'escaqueig popular secular era antimilitarisme i continua sent-ho majoritàriament, encara que no es justifiqui davant l'estat, perquè l'expressió de la cultura política de la majoria de la població no es correspon ni amb la grandiloqüència dels polítics professionals ni amb la relativa sofisticació dels intel·lectuals.

L'EXÈRCIT, AGENT DE SOCIALITZACIÓ?

Es diu que l'exèrcit ha perdut per als estats el seu caràcter socialitzador a mans d'altres recursos més sofisticats. Però això que l'exèrcit ha tingut un paper socialitzador important, en el sentit de formar patriotes conscients, cal posar-ho en prudent quarantena també.

Cada país presenta una història particular respecte del paper socialitzador de l'exèrcit i generalitzar es fa difícil. Tanmateix, el cas citat repetidament com a modèlic és el francès i sobre aquest podem dir-ne alguna cosa. Quan el 1870 la França del II Imperi és derrotada en la guerra francoprussiana, els exèrcits prussians arriben fins a París sense trobar resistència, mentre la deserció creix en les files franceses i cap mobilització popular sorgeix per organitzar el contraatac. Serà la *Commune* de París (ajuntament popular

revolucionari) l'única que s'alçarà en armes identificant independència amb una societat més justa. Seran esclafats pels exèrcits francesos i prussians en franca col·laboració. Els esdeveniments de 1870-71 mostren a la fracció més intel·ligent de la classe política francesa que setanta anys d'exèrcit nacional han socialitzat molt poc, perquè no hi ha hagut consens sinó sotmetiment. És l'escola francesa, impulsada per la III República la que convertirà els francesos en ciutadans conscients i patriotes *mobilitzables*⁵. Segons una afortunada expressió, per passar de *pagesos a francesos* caldrà el consens aconseguit per la III República, amb escoles, possibilitat d'ascens social dins de l'administració, prosperitat econòmica relativa, sufragi universal masculí i àmplies llibertats civils. L'exèrcit serà una peça més, però no la fonamental en aquest joc. A la prova de foc de 1914 la mobilització francesa serà gairebé unànime, però el 1916-17, davant la llarga guerra, els ànims s'hauran tornat a refredar (desercions, atacs contra oficials, negatives a sortir de les trinxeres per atacar, autolecions, etc.) i la identitat francesa tornarà a ser subjecte de discussió múltiple. L'escisió social produïda a França acabarà conduint a l'estranya derrota contra Alemanya el 1940 i al sotmetiment majoritari al III Reich. Novament, sembla que l'acció nacionalitzadora i socialitzadora de l'exèrcit ha estat el de menys quan s'han fracturat els equilibris que establien el mínim consens.

Sobre Itàlia podríem dir coses similars. Allà la novel·la infantil i juvenil *Cuore*, d'Edmondo D'Amicis, féu més per la consciència d'italianitat que no pas l'exèrcit -si exceptuem les milícies revolucionàries garibaldines-. I què no dir del paper socialitzador d'un exèrcit espanyol que, de 1939 ençà, generava més por que respecte entre amplis sectors de població? Un exèrcit que adoctrina els avis i els pares durant gairebé quaranta anys, però no ha aconseguit evitar que els fills

optessin massivament per l'objecció de consciència...

Vistes així les coses, de debò que els estats estan renunciant a la labor socialitzadora de l'exèrcit en favor de major sofisticació? No deu ser que aquesta labor, al marge d'algunes notables excepcions, ha estat massa sovint exagerada per la dificultat d'avaluar el seu rendiment, en un context en què difícilment podia ser contestada públicament? No deu ser que, en el fons, el paper formatiu de l'exèrcit ha estat sovint utilitzat, per determinades organitzacions polítiques, per afalagar un col·lectiu com el militar que té unes formes tan peculiars d'autoafirmació?

Martí Marín i Corbera,
professor d'història contemporània de
la UAB i insubmis

Notes

1. Les arrels d'aquest article es troben en certes reaccions aparegudes en el col·loqui posterior a la conferència «Cent cinquanta anys de la revolta contra les quintes: de la rebel·lió a la insubmissió, 1845-1995» (Museu d'Història de Sabadell, 6.7.1995). Una versió menys sabadellenca es publicà a *l'Avansadilla*, revista dels estudiants d'història de la UAB, núm. 3, nov. 1996: «A propòsit de la revolta catalana contra les quintes de 1845».

2. Vegeu el magnífic estudi d'Alan FORREST, *Deserteurs et insoumis sous la Revolution et l'Empire*, Perrin, Paris, 1988.

3. Alexis de TOCQUEVILLE, *L'Ancien Régime et la Revolution*, Gallimard, Paris, 1964 [1856] (versió catalana a Ed.62, Barcelona, 1983).

4. Citats per Joaquim ALBAREDA a la Introducció del vol. 5 de l'obra *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1995, p.58-59.

5. Vegeu p.ex. Pierre Vilar, «Estat, nació, pàtria, a Espanya i França: 1870-1914», dins el llibre del mateix autor, *Reflexions d'un historiador*, Universitat de València, 1992.

10 ANYS DE MOCADOR

O COM FER DE LA NECESSITAT VIRTUT

Intentar fer un escrit sobre el que ha estat el MOCADOR, ara que sembla que ha passat a la història, és un exercici de memòria sobre quelcom que mai va sorgir amb aspiracions a res: no va ser un projecte pretensions; sinó més aviat el fruit d'un cúmul de circumstàncies i casualitats.

COM CONVOCAR PROU GENT PER EMPLENAR UN TEATRE

Una dotzena d'anys enrere, el context del moviment antimilitarista i d'objecció era prou compromès i simplificat, comparant-ho amb la situació d'avui. A nivell d'estat els militars no renunciaven a res, els socialistes al govern insistien que el servei militar era una consecució de la democràcia i fora de les fronteres tot es

llegia en clau d'enfrontament de blocs. Davant d'aquest panorama, el moviment antimilitarista presentava un discurs sòlid i coherent, que els esdeveniments d'anys posteriors —exèrcit professional; guerra a l'antiga Iugoslàvia...— s'encarregarien d'anar diluint.

El dia dels innocents de l'any 1984, l'administració del PSOE va aprovar la llei d'objecció però va esperar prop de quatre anys a posar-la en funcionament. Fins llavors, i des de l'ordre del mes de novembre de 1977 promulgada pel Ministre de Defensa que situava en incorporació ajornada els qui al·legaven ser objectors, s'havien acumulat a tot l'estat uns 22.000 objectors. D'aquests un 20% eren de Catalunya. Mantenir coordinada i informada tanta gent era, com a mínim, costós. Al Casal de la Pau hi havia llistes inacabables confeccionades, sobretot, a partir dels qui havien lliurat la Declaració Col·lectiva per no fer la mili. La necessitat de mantenir l'estratègia conjunta de tothom qui havia participat en la Declaració Col·lectiva feia necessari un mitjà de comunicació que fos al més econòmic possible. I així va sorgir el MOCADOR.

DEL "TALLAR I ENGANXAR" A LA INFORMÀTICA

Als primers anys, sota la capçalera de MOCADOR tant es publicava una convocatòria d'assemblea com un butlletí de 16 pàgines. Coincidia en temps i lloc, al Casal de la Pau de Barcelona, amb la *La Puça i el General*, que des de l'any 79 era la degana al país en temes d'antimilitarisme i contrainformació. Però en aquell primer moment cada revista complia una funció específica.

La redacció del MOCADOR en aquell moment era estrictament de MOC. Ja haureu estat prou suspicaces per descobrir la derivació

d'un nom respecte de l'altre. La iniciativa havia sorgit al Casal, però posteriorment s'anirien afegint diverses redaccions a altres punts (Badalona, València, Alt Empordà...)

L'edició dels originals per imprimir no tenia res a veure amb el que posteriorment hem vist amb la popularització de la informàtica i l'autoedició. Era, senzillament, una feina de tallar i enganxar.

NO TOT ÉS MOC EL QUE LLUU

Amb l'aparició dels successius números cada cop es feia més evident la tendència d'anar incorporant col·laboracions exteriors al MOC i al Casal de la Pau i, en conseqüència, cada cop abandonava més la funció estricta de butlletí intern. Una font inesgotable de material eren les publicacions que arribaven a les mans de la redacció. En aquest sentit, la situació del Casal era privilegiada: des dels anys setanta era un referent internacional del moviment antimilitarista i alternatiu a Barcelona i arribava material dels racons més impensables.

Les revistes amb què hi havia establert un intercanvi i col·laboració sistemàtics eren *Mambrú* i *Matxinada*, homònimes al MOCADOR d'àmbit estatal i del País Basc, respectivament. De les tres, si no m'enganyo, *Mambrú* és l'única que segueix publicant-se

L'interès per la situació internacional al MOCADOR no era només una estricta curiositat documental: el debat sobre la Prestació Social Substitutòria (PSS) i l'estratègia d'insubmissió venia molt condicionat per l'experiència d'altres països, gairebé tots europeus, on el Servei Substitutori feia anys que funcionava.

Tanmateix l'edició de cada nou número era una bona excusa per fer un pentinat sobre els diversos grups que funcionaven arreu dels Països Catalans per

Mocador es va fer ressò de totes les mobilitzacions antimilitaristes.

saber el que estaven fent i animar-los a fer-ne distribució. Més enllà del carrer Cervantes hi havia vida!

INSUBMISSIÓ RIMA AMB MOCADOR

A partir de l'aprovació del reglament de la PSS a principis de l'any 88, es donava via lliure a l'aplicació completa de la llei d'objecció. I, consegüentment, començaven a sorgir els primers insubmisos i els consells de guerra. Al final del 1989 hi havia un total de 72 insubmisos declarats als Països Catalans i més de 500 arreu de l'Estat. Comencen els empresonaments: 31 al llarg de l'any 89, amb períodes que van des d'un dia fins als 2 mesos i 1 dia. Des de llavors, a cada número nou que s'editava es publicava la llista actualitzada de presos, amb les dades del centre on es trobaven reclosos els insubmisos.

D'aquesta manera, el MOCADOR es va convertir en una eina de divulgació, debat i comunicació al voltant de la insubmissió. Missatges, campanyes, accions, manifestos... gairebé tot quedava recollit dins la revista. Les mogudes contra les entitats que acollien prestacionistes i la denúncia de les organitzacions que fomentaven la PSS centaven part de les pàgines de la revista.

AL MÓN NO EL PARA NI DEU

I va ser precisament amb l'esclat de l'estratègia d'insubmissió que *La Puça i el General* va deixar de publicar-se a la primavera de 1990. Mentrestant, la situació internacional no tenia pèrdua: el 1990 s'enfonsava el mur de Berlín; el 91 pel gener s'inicia la guerra del Golf i per l'estiu tenia lloc el cop militar a Rússia i el 92 esclata la guerra a l'antiga Iugoslàvia. L'anàlisi del que passava arreu s'afegia a la urgència de la situació interna al voltant dels insubmisos.

Al voltant del tema de la insubmissió i de la guerra a l'antiga

Iugoslàvia es van editar dos suplementos monogràfics en format de llibret: *El Mocador davant la LOC: el perquè de la insubmissió* i *Guerra als Balcans. Recull de documents*.

Al llarg dels números que s'anirien succeint durant els anys següents, fins a la primavera del 96 amb l'aparició del darrer MOCADOR, serien la campanya d'insubmissió i la conflictiva situació internacional la que centrarien el contingut.

D'ON SORTIEN LES MISSES?

Durant els gairebé deu anys d'edició, un dels elements a destacar va ser la seva fidelitat en la periodicitat trimestral. Tothom qui hagi passat per l'experiència de voler tirar endavant qualsevol publicació periòdica sabrà el que representa complir els terminis d'edició.

I un altre dels aspectes importants a considerar era l'econòmic. Es feia una edició de cada número del MOCADOR limitada a la xifra de subscriptors i vinculats, afegint-hi els exemplars que s'enviava a cada grup d'arreu del país per rigorosíssim contra reembors. El risc era petit, amb una edició pràcticament venuda i una feina de gestió mínima. En contrapartida, això comportava un tiratge molt curt i un preu per exemplar elevat. Per acabar d'arrodonir-ho, anual-

ment arribava l'ajut institucional en concepte d'edició de premsa en català.

LA FI DEL CAGAEIÀSTICS

Per l'abril de 1996 va sortir el número 35 que va ser el darrer MOCADOR. Tot plegat era un reflex del que passava en el moviment. No hi havia elements que forcessin a plegar la revista: econòmicament era viable; després de gairebé deu anys comptàvem amb una llista de col·laboradors que permetien afrontar tota mena de temes; en el petit món antimilitarista i pacifista tenia anomena; els recursos materials hi eren. Però tot això no servia de res si no funcionava un equip que ho posés en funcionament. El tancament del Casal de la Pau l'any 95 va ser un primer avis. Les possibilitats d'autoedició feien que amb un ordinador i un telèfon es pogués continuar publicant. Però en aquelles condicions i amb el desgast personal que comportava, no tenia gaire sentit. Finalment, després d'alguns relleus per intentar mantenir l'edició, el MOCADOR va deixar de publicar-se.

Repassar avui els exemplars endarrerits és un exercici de memòria i documentació sobre un període apassionant per a molta gent d'aquest país. Un altra cosa és on trobar-los...

Josep Maria Tegido "Gustinet"

Una simple asseguda davant un edifici militar ja feia anar de bòlit la "PM".

VALORANT LA INSUBMISSIÓ

1. Quina significació social atorgues a la insubmissió?
2. Com has viscut personalment la insubmissió?
3. Creus que la insubmissió ha contribuït a la fi del Servei Militar Obligatori?

✓ Francesc Candel, escriptor

1. Molta. La insubmissió no només és el compromís arriscat de l'objecció de consciència i la seva pedra angular, sinó que és un exemple a seguir i extensible a altres disciplines com són les tributàries, les ecològiques, el dret a la intimitat, la formació amb els exclosos, un llarg etcètera.
2. Posant a disposició dels insubmisos el meu ofici d'escriptor, donant testimoni amb ells en els seus tancaments, les seves rodes de premsa, signant adhesions, parlant amb ells en els mitjans de comunicació i en les meves declaracions, xerrades i conferències. Alegria-me sempre que han aconseguit els seus objectius i animant aquells que han passat per un mal tràngol...
3. No en tinc cap dubte. Sense ells no s'hauria aconseguit.

✓ Isabel-Clara Simó, escriptora

1. Com tots els actes de desobediència civil, crec que és una manera pacífica de protestar contra el que considerem injust. És, també, un acte de valor.
2. Amb solidaritat. I amb admiració.
3. Sense cap mena de dubte.

✓ Guillem-Jordi Graells, escriptor

1. Els moviments d'objecció i d'insubmissió han estat, a parer meu, dels més actius i efectius en els darrers anys i potser dels que han tingut un suport social més ampli, encara que aquest suport no sempre fos del tot visible i a l'alçada de les necessitats. En tot cas, costaria trobar un exemple de moviment social amb la ràpida implantació, difusió i èxit d'aquest.
2. El tema em va arrebregar quan ja només podia "ajudar", ben lluny cronològicament (ai las!) de la problemàtica personal. L'he viscut, doncs, com a col·laborador ocasional en campanyes i mobilitzacions, sobretot arran de detencions i judicis. I ha estat un plaer poder-ho fer.
3. No és que hi hagi contribuït, és que és la principal explicació. Sense l'actitud i la feina d'objectors i insubmisos, i de la gent que els ha donat suport, mai no s'hauria arribat al final de la conscripció i menys amb la relativa rapidesa amb què s'ha produït. Sobretot si tenim en compte que els partits d'esquerra

Breu història del MOC

El MOC és una entitat jove (tot just ha fet 22 anys), però té una trajectòria històrica fonamental per entendre el que ha estat l'evolució del pacifisme i de la resposta política a la lluita contra el servei militar obligatori a l'Estat espanyol. Seguint el MOC, des de la seva creació el gener de 1977 fins al febrer del 1999 en què se celebren els 10 anys d'insubmissió sabent que la mili deixarà de ser obligatòria molt aviat, però que seguirem tenint exèrcit, i que la paraula objecció va lligada a l'antimilitarisme i a l'educació per la pau, podem entendre el que ha estat un complicat però relativament ràpid procés social en què, d'una forma evident, l'aplicació de l'estratègia no-violenta com a forma de lluita ha tingut un paper decisiu. La història del MOC és la història de la dedicació personal de molts homes i dones a la causa antimilitarista, de la força del suport social a les idees, de la resposta ràpida, confrontant l'acció del govern i de la justícia militar amb postures de desobediència organitzada i eficaç, de la capacitat de debat i reflexió amb els ulls oberts a la resta del món, i de la convivència d'un gran ventall ideològic que s'ha anat concretant, al llarg dels anys en diferents opcions que han enriquit i han fet avançar el moviment, alhora que han comportat crisis i algunes ruptures. De la reivindicació d'un Servei Civil Alternatiu el 1971, a la Declaració Col·lectiva del 1985 i l'oposició total a la PSS el 1986, de la visió antisocial que el govern pretenia donar dels insubmisos el 1988, a la signatura d'un manifest d'ONG contra la PSS i en suport a la insubmissió el 1997; de la defensa d'uns del seguiment estricte de la no-violència com a filosofia de vida i de la defensa d'altres d'utilitzar accions fora de la no-violència, al consens d'utilitzar únicament l'estratègia no-violenta sense que això impliqués que tots els objectors ho fossin filosòficament; de l'oposició a fer la mili a

l'oposició a qualsevol militarisme; de l'objecció buida de contingut a la reobjecció per evitar l'amnistia..., el camí ideològic transcorregut és molt ample i ha deixat, sens dubte, algunes persones a mig camí.

D'altra banda, la definició del MOC com a organització antimilitarista que es planteja com a objectiu la desmilitarització de la societat i l'abolició de l'exèrcit per assolir un futur sense guerres comporta treballar en molts més àmbits (objecció fiscal, educació per la pau, lluita anti-OTAN, contra la cursa d'armaments...) i amb altres organitzacions pacifistes A escala internacional, el MOC forma part de la WRI (Internacional de Resistents a la Guerra) i ha treballat molt la coordinació amb moviments de tot el món. El 1992 es va fer un treball important durant la guerra als Balcans, tant en els camps de refugiats com donant suport a desertors i grups de resistència, i fent una important tasca de sensibilització contra la guerra, que ha plantejat de forma crua la impotència davant els conflictes quan ja han esclatat i la imprescindible tasca pacifista per evitar que se segueixi recorrent a la guerra per perpetuar els focus futurs.

Cal ressaltar l'estructura assembleària del MOC, no auspiciada sota cap altra macroestructura—tret de la coordinació amb altres MOC del territori propi i amb els d'arreu de l'Estat espanyol—, i la gran força organitzativa del moviment—evidentment amb les seves èpoques millors i pitjors—, demostrant capacitat de reacció i poder de convocatòria dels mitjans de comunicació, així com facilitat per trobar contactes i suport de persones significades de la cultura, i la política.

S'han tirat endavant projectes editorials (la publicació del *Mocador*, l'edició de l'agenda antimilitarista el 1992 i 1993, l'exposició ANTIMITATANT...) i són documents destaca-

Cronologia bàsica

Gener 1977 creació del MOC per oposar-se al Decret 3011/76, que permet únicament l'objecció religiosa i institueix un servei civil de 3 anys. A l'octubre s'aconsegueix la llibertat de 220 objectors i el *Decreto de Incorporación Aplazada*.

Gener 1978 Nou rebuig a un projecte de llei, i redacció pel MOC dels 12 punts bàsics que ha de complir una llei d'objecció de consciència (LOC).

Maig 1979 Primera acció del MOC antimilitarista, a Sevilla en el *Día de las Fuerzas Armadas*.

Agost 1979 Congrés de Landa, el Primer Congrés del MOC estatal. Definició del MOC com a moviment antimilitarista i d'estratègia no-violenta. Ideològicament oposat a qualsevol conscripció, deixant però un marge d'ambigüitat en el tema dels serveis civils alternatius.

1978-84 Compàs d'espera per a tots els qui es declaren objectors, sense traves. Ampliació de l'objecció als àmbits polític, fiscal, post mili. Creixement del treball antimilitarista i pacifista, contra els blocs militars i la cursa d'armaments.

Final de 1984 Publicació de l'actual LOC.

Radicalització del rebuig a la mili i a la PSS.

1985 El Moc aconsegueix que el Defensor del Poble presenti un recurs d'inconstitucionalitat, i es posa en marxa la declaració col·lectiva, que no reconeix el Consejo Nacional de la Objeción de Conciencia (CNOC) ni les limitacions imposades per la llei. Aquesta declaració s'universalitza.

1986 Participació a la campanya AntiOTAN. Primers objectors a mitja mili: empresonament, fortes mobilitzacions, reconeixement dels objectors com a presos de consciència per Amnistia Internacional. Primera assemblea Intercomarcal del MOC Català. II Congrés estatal: el Moc es defineix clarament contra la conscripció i contra un servei alternatiu al militar.

1987 Sentència del Tribunal Constitucional restringint l'abast ideològic de l'objecció. Comencen a denegar declaracions col·lectives.

1988 L'amnistia als objectors antics és combatuda amb la reobjecció (no acollir-se a l'amnistia) per tal de no desvincular-se de la desobediència que porta a la insubmissió

bles la Declaració Col·lectiva, El MOC davant la LOC (1986) i Proposta del MOC a les entitats per boicotejar la PSS.

A partir del 1988, gran part de l'activitat del MOC es coordinà amb el MILI-KK i el CAMPI des de l'Assemblea d'Insubmisos i posteriorment l'Antimilitarista. Ara, amb la perspectiva de la supressió de la conscripció, el repte és molt gran: cal lluitar per la supressió de l'exèrcit, per un món sense guerres, sense comptar amb l'oposició directa dels joves que es negaven a fer la mili. És el nou repte del MOC.

Hi ha dos llibres importants de referència, que si bé no cobreixen la darrera dècada, són essencials per documentar-se i entendre aquests anys d'història del MOC: *La objeccion de Conciencia*¹, i *Amb raó Insubmissió*², així com les publicacions *La Puça i el General*³ i el *Mocador*⁴.

Notes

1 *La objeccion de conciencia*. Xavier Rius, Integral, 1988.

2 *Amb raó, insubmissió*. Jordi Garcia, Tomàs Gisbert, Francesc Porret i Jordi Muñoz. Llibres per la revolta, 1989.

3: *La Puça i el General*. Revista antimilitarista i de contrainformació. Des de 1979 fins a 1989.

4 *El Mocador*, Informatiu per a la desmilitarització i la no-violència. Editat pel MOC, Apartat 337, 17600 Figueres. Des del 1987, 32 núm. editats fins al 1995. El sumari indexat dels articles publicats es troba a la web de Pangea [http://www.uv.es/\\$almiyan/mocador.html](http://www.uv.es/$almiyan/mocador.html) (la \$ cal substituir-la per signe gràfic de la S apaïssada present en algunes adreces d'Internet), i també podeu trobar-lo, dels vint primers números, publicat al *Mocador*, 21, estiu de 1992.

Dolors Sabater

1989 Comença la insubmissió

1992 El Moc als Balcans. Projecte d' Educació per la Pau. Insubmisos a Savudria. Gira pacifista pels Balcans: què fem els pacifistes davant l'horror de la guerra?

1995 Tancament del Casal de la Pau, trasllat del MOC al Lokal. Publicació del darrer *Mocador*.

1996 Es fa públic l'acord del PP i CiU de professionalitzar l'exèrcit i suprimir la mili obligatòria.

1997 Manifest de les ONG en què s'anuncia la fi de la seva col·laboració amb la PSS i el seu suport a la insubmissió. Nova etapa en la relació del MOC amb altres entitats pacifistes que fins llavors no havien donat suport a la insubmissió. Actualment, l'activitat pròpia del MOC com a moviment estructurat viu en un moment d'impàs i s'emmarca dins de l'Assemblea Antimilitarista de Catalunya.

1999 10 anys d'insubmissió, moment per reflexionar i reprendre la marxa amb energies renovades: la lluita antimilitarista té davant seu reptes molt grans.

D.S.

La mili és una kk

El MILI-KK va néixer a Barcelona, a l'octubre de 1984, a partir d'una proposta feta per un dels grups que compartia el Casal de la Pau amb el MOC, el GAMBA (Grup Antimilitarista de Barcelona). Com si d'un testament polític es tractés, abans de desaparèixer aquest grup va elaborar, el febrer de 1984, un document titulat "Vells mites i noves perspectives de la lluita contra la mili", on després d'analitzar els problemes amb què havien topat tant la lluita d'objectors i insubmisos com els moviments de soldats a d'altres països europeus, proposava encetar una campanya de llarga durada amb l'objectiu principal d'abolir el servei militar com a primer pas per a la desaparició dels exèrcits. Per entendre bé la proposta, cal tenir en compte que ens trobem a principis de 1984, quan encara no ha aparegut la llei d'objecció (que s'aprovarà el desembre d'aquell any), i que el MOC es troba en una situació d'estancament motivada per la mateixa espera. Avui, 15 anys després, quan la mili és a punt de desaparèixer, resulta curiós comprovar com ja el document esmentat pronosticava l'èxit que podia tenir una campanya contra la mili en comparació d'altres lluites, llavors en ple apogeu: "Aquests objectius -abolir la mili i qualsevol forma de reclutament forçós, d'una banda, i la jurisdicció militar, de l'altra- poden semblar llunyans d'aconseguir, però potser no ho siguin tant. Ens atrevirem a dir que és més difícil que treguin les bases nord-americanes i que sortim de l'OTAN..."

El GAMBA, doncs, que ja havia fet alguna acció contra la mili, proposa crear un moviment anti-mili, per un cantó, al MOC de Barcelona, que l'acceptarà no sense recels (es té por que els partits instrumentalitzin la lluita antimilitarista i també que el nou grup faci ombra al mateix MOC), i per l'altre, al moviment llibertari i a partits d'extrema esquerra, que també l'acceptaran, abandonant aquests últims la seva tradicional posició pro-mili deguda a raons estratègiques. Finalment, el nou grup es constituirà com una coordinadora que agruparà persones pertanyents al MOC, a partits com la LCR (Lliga Comunista Revolucionària), l'MCC (Moviment Comunista de Catalunya) i MDT (Moviment de Defensa de la Terra), i a la CNT (Confederació Nacional del Treball), si bé aquesta última aviat es desenganxarà.

Aviat la consigna MILI-KK, que alhora dóna nom al grup, esdevé un símbol. La mili deixa de veure's com un problema exclusiu d'uns quants objectors de consciència (que encara molts assimilen als testimonis de Jehovà) i esdevé un tema que afecta tota la gent jove. El bateig de foc de la idea anti-mili arribarà el març de 1985, quan el MILI-KK aconseguirà reunir 3.000 joves en la primera manifestació a Barcelona per

reformista només "s'hi han posat" de debò en comprovar la força i extensió del moviment, fet que ha acabat arrossegant els partits de dreta. Per a mi aquest ha estat un dels "exemples" de moviment social, que tant de bo fóssim capaços de seguir en d'altres àmbits d'actuació en les lluites socials i polítiques. I també que les energies mobilitzades pel tema no es dispersin després d'aquest resultat, i siguem capaços de generar o revitalitzar el moviment antimilitarista i antiautoritari.

✓ **Joan Gomis,**
president de Justícia i Pau

1. Ha estat una manifestació pacifista original, en part imprevista, de bon ressò i eficàcia. Una de les millors accions del moviment per la pau. Ben pocs anys abans semblava un somni.
2. L'he viscut en contacte amb els grups de Justícia i Pau que hi han participat. I n'he fet propaganda i, en les meves possibilitats, promoció.
3. Indubtablement. Ha estat un dels diversos factors que ha pressionat vers aquesta finalitat.

✓ **Àlex Masllorens,**
vicepresident de Justícia i Pau

1. La insubmissió ha aconseguit molta més significació de la que "objectivament" li hauria correspost. És a dir, ha aconseguit fer-se sentir molt per sobre del que es podia esperar, tenint en compte la relativament poca militància amb què comptava, almenys inicialment. D'altra banda, ha arribat a ser altaveu dels sentiments de moltíssima gent que habitualment no es manifesta, i això és molt important.
2. Amb sentiments contradictoris. Penseu que jo vaig fer la mili, i que la vaig fer quan els objectors anaven a la presó. En aquell moment els admirava i desitjava que hi hagués a Espanya una llei d'objecció. En aprovar-se la Constitució (vaig ser l'únic soldat de la caserna que va demanar permís per anar a votar), vaig veure que hi havia un article que parlava del Servei Civil i en aquell moment vaig tenir l'esperança que algun dia podia representar una alternativa al servei militar. Finalment, es va aprovar una llei d'objecció i vaig conèixer objectors als quals la PSS els posava en contacte amb realitats que mai no haurien conegut de primera mà. Avui, amb deu anys d'insubmissió, crec que s'ha aconseguit allò que no podíem sospitar: la fi del servei militar obligatori i l'establiment d'un exèrcit professional. Tot això ha passat en un lapse de temps molt breu. I mentre jo començava a preguntar-me si és just enviar a

l'exèrcit només als pobres, com quan pagant una mòdica quantitat els rics podien ser substituïts per persones amb menys recursos que anaven per elles a la mili, ara resulta que els antimilitaristes organitzats ja es tornen a avançar i demanen també la supressió de l'exèrcit professional. Tot plegat, molt contradictori. Però us'ens desitjo molta sort. I si s'ha acabat amb la mili, per què no amb els exèrcits?

3. Per a mi és evident que sí. Les actituds valentes i agosarades dels insubmisos han connectat amb la sensibilitat d'una bona part de la ciutadania i han anat convencent els desorientats. Algun dia s'haurà d'estudiar a fons el moviment d'insubmissió i l'efecte dominió que ha aconseguit crear. Crec que, com acostuma a passar en els moviments precursors, hi ha hagut dos elements que han acabat essent determinants: l'existència de *màrtirs* i, el més difícil, aconseguir fer veure com inevitable allò que es volia aconseguir. Al final ha semblat ben bé allò de "tonto l'últim".

✓ Armand de Fluvià, Casal Lambda

1. Tot i que no m'agraden els "antis", sóc antimilitarista des del primer dia del meu servei militar (a las "Milicias Universitarias", al campament de "Los Castillejos", 1952). Aquesta característica personal meua es va anar incrementant sense que cap mena de dubte la pogués fer canviar. Penso que — potser pecant de massa idealista — els exèrcits són uns dels principals elements de l'imperialisme així com de la repressió, subjecció i l'esclavització dels pobles i les persones. Per tant, la insubmissió, si es generalitzés arreu del món, seria una manera de lluitar, sense violència física, perquè hi hagués molta més pau al món.

2. Amb alegria i esperança i solidaritzant-m'hi sempre que n'he tingut l'oportunitat. Jo també, en altres aspectes, he estat un insubmis i he lluitat contra l'opressió i la repressió.

3. I tant! Fins i tot penso que més que l'objecció, sense treure a aquesta la seva importància.

✓ Marina Rossell, cantant

1. Consciència antimilitarista i llibertat d'opció en la lliure elecció, en la diversitat, de prestació social.

2. Els moviments d'insubmisos igual que els okupes han estat i són un revulsiu que han donat color i calor en un moment de molta apatia i conformisme.

3. Fa molts anys que els governs europeus s'han adonat que el servei militar

protestar contra el tradicional sorteig de quintos i demanar la fi de la mili.

D'ençà de llavors, les accions del Mili-kk es multiplicaran. Recordem-ne algunes de sonades, com ara l'anomenada "operació espantapopes", el 1985, en què es va enviar a diversos polítics catalans una carta que aparentava ser del Govern Militar urgint-los perquè s'incorporessin a files, tal com preveia la llei de servei militar per als reservistes. El desconcert inicial va ser total: molts trucaven a capitania general espantadíssims i donant excuses, la premsa insinuava que era una "maniobra desestabilitzadora", etc. Recordem, també, les accions contra els sortejos de quintos: sortejar quintos de cervesa, manifestacions que acabaven davant de govern militar, crema de cartilles, crides a la deserció en els punts de sortida d'autobusos cap a les casernes, ecadenades a edificis militars... O, més endavant, la campanya "Desmilitaritzem els Ajuntaments", per tal que l'administració municipal deixés de col·laborar en les operacions de reclutament. Per no parlar, també, de les mobilitzacions conjuntes amb el MOC contra les setmanes de les Forces Armades, per alliberar joves que els militars havien empresonat perquè s'havien declarat objectors a mitja mili o, en fi, el sonat robatori en el Museu Militar de Barcelona d'algunes banderes i escuts militars, per demanar la llibertat dels objectors empresonats...

Aquestes accions van tenir lloc durant la segona meitat dels 80 i van comportar el sorgiment de molts col·lectius MILI-KK arreu dels Països Catalans i, en general, de tot l'Estat espanyol. Milers de joves van entrar en contacte amb l'antimilitarisme i, després amb la insubmissió amb el MILI-KK, que es va convertir en una coordinadora de grups de barri, institut... És clar que no tot va ser un camí planer. A diversos llocs de l'Estat, els grups de MOC i de MILI-KK es barallaven i competien entre ells. Els primers acusaven els segons de

ser uns intrusos i unes *tapadores* de partits; els segons als primers de ser uns *ayatollahs* que es creien el melic del món i amb qui no hi havia manera de treballar. Possiblement hi va haver de tot. És cert, per exemple, que de vegades els partits impulsors dels MILI-KK van voler dirigir per sotamà l'estratègia d'aquests grups. Precisament, per fer front a les temptacions instrumentalitzadores dels partits, un sector de gent independent que estàvem dins dels Mili-kk vam crear una xarxa per coordinar-nos i garantir l'autonomia del moviment.

Quan el 20 de febrer de 1989, es van presentar els vuit primers insubmisos davant el govern militar de Barcelona, el MILI-KK va bolcar-se, colze a colze, amb el MOC i altres col·lectius com el CAMPI, a tirar endavant la insubmissió. Presentacions, judicis, el concert al Palau dels Esports, manifestacions, ocupacions de seus del Psoc i institucions, marxas antimilitaristes i a les presons... La necessitat d'aglutinar tots els esforços davant la repressió i, també, la centralitat que, lògicament, van adquirir els mateixos insubmisos, fossin d'un grup o d'un altre, van reforçar el treball conjunt de MOC, MILI-KK i CAMPI i progressivament es van anar diluint en la Plataforma per la Insubmissió o l'Assemblea d'Insubmisos.

Montserrat Maronda i Jordi Garcia

Nota

1 Publicat a *La Puça i el General*, n. 40.

La insubmissió llibertària

El CAMPI neix a Barcelona pels volts del 1988 a l'entorn de El loka (llibreria llibertària del carrer de la Cera). Vam aportar un sector de gent que no treballava regularment amb l'objecció de consciència, com

"Boti" aconseguit del Museu Militar per demanar la llibertat dels objectors empresonats.

okupes i militants llibertaris. L'existència del CAMPI va ser bona per als mateixos sectors que el constituïen i va ampliar el debat en el si del moviment d'insubmissió. Vam obrir el diàleg entre els diferents grups del moviment, per reconèixer-nos tots legítims. Hi havia diferents actituds que representaven diferents formes de veure la insubmissió i, malgrat els problemes estratègics, calia trobar la manera de sumar-les i no de confrontar-les. El tema conflictiu, en un primer moment, va ser el de lliurar-se o no a la presó. Penso que, al final, la realitat es va imposar i va fer reconèixer que totes les estratègies representaven un mateix moviment.

El moviment d'insubmissió va ser un èxit imprevisible. En la primera presentació, no sabíem si la lluita tindria continuïtat. I va tenir una resposta impressionant. Vaig aprendre molt de la insubmissió. És una de les coses que més a gust he fet a la meua vida. Recordo la duresa del començament i l'alegria de veure com vam trencar l'aïllament, a partir d'una idea errònia de l'enfrontament de l'insubmis amb la societat. Fins i tot, l'esquerra tradicional qüestionava l'estratègia de la insubmissió i, després, va canviar en gran part els seus plantejaments sobre la lluita contra l'exèrcit. La gent jove va donar una lliçó a l'esquerra, a les pròpies famílies i a tota la societat pel seu compromís social a partir d'una actitud ètica i vital de dir no a l'Estat. Ara, es pot dir que el moviment d'insubmissió ha marcat una època dins els moviments socials i estic convençut que ha deixat un substrat que pesarà.

Iñaki García

Membre fundador del CAMPI
(Col·lectiu Antimilitarista Pro-Insubmissió)

Virus antimilitarista dins les casernes

IDS es va constituir el 1990 fruit de la iniciativa del MILI-KK de Barcelona. En aquell moment, en què acabaven de presentar-se els primers insubmisos, es va veure que hi havia un espai de lluita que calia cobrir, que no era contradictori amb la insubmissió, i que venia a obrir un altre camp d'enfrontament amb el militarisme.

Ens referim a l'atenció a les víctimes de la conscripció. La conscripció no és només un segrest legal per alimentar la maquinària militar sinó que, pel mateix caràcter de l'exèrcit i la necessitat que té d'ensinistrar els joves en l'exercici de la violència, ja sigui a través de processos d'instrucció reglamentats o bé a través de violències paral·leles no escrites però igual d'efectives, genera una opressió sobre els joves segrestats que afecta també el seu entorn més immediat, començant pels familiars.

Així, sempre hem sabut de joves que perdien la vida a la mili. Hem sabut de novatades esgarrioses que humilien les persones que les pateixen i embruteixen les que les fan. Hem sabut d'accidents causats per l'exaltació d'una disciplina i uns valors militars portats al límit, que han afectat irreversiblement la vida d'aquell jove. Hem sabut de la repressió interna, a través del règim disciplinari o el codi penal militar, per fer passar els soldats per l'adreçador. Hem sabut dels suïcidis de massa joves que només han sabut agafar aquesta via per escapar de l'asfixiant irracionalitat de la vida militar que es veien obligats a viure.

Amb altres paraules, que tot allò que denunciàvem del militarisme també té una traducció, ara i aquí, en víctimes concretes a les quals cal ajudar i donar recursos per defensar-se del militarisme.

Hem de tenir present que, si bé les persones que han acabat fent el servei militar, no van prendre l'opció de lluita que representa la insubmissió ni es van acollir a l'objecció legal, també hem de convenir que aquesta ha estat la gent que habitualment tenia menys recursos, no sols econòmics sinó també culturals o ideològics per fer front al discurs oficial.

Des d'IDS ens vam plantejar actuar atenent i donant consell a tota aquesta gent, i a partir d'aquí tractar de convertir aquesta sorda quotidianitat en denúncia pública que mostrés les xacres del militarisme.

I això és el que hem estat fent aquests quasi deu anys de funcionament de la IDS. Hem atès més de 9.000 casos o consultes. Com és natural, hi ha hagut de tot, des de consultes sobre pròrroques o exclusions, s'ha fet orientació a qui ho demanava sobre insubmissió o com declarar-se objector de consciència. Hem hagut d'ajudar a desertors que havien fugit per la senzilla raó que no podien, un cop a dins, passar per l'adreçador de la màquina militar. Hem ajudat joves perseguits a cop de règim disciplinari amenaçats de perdre fins a sis mesos de llibertat. O hem ajudat famílies que han vist com el servei militar havia malmès el seu fill.

Si hem de recordar els casos més destacats, potser caldria referir-se, poc després de constituir-se la IDS, a la denúncia contra el govern per enviar vaixells al Golf durant la guerra del Golf Pèrsic que va servir per cohesionar i organitzar la lluita dels pares i mares dels soldats enviats, així com el suport als dos desertors d'aquesta guerra.

Altres episodis interessants van ser la denúncia de dos desertors dels maltractaments a la COE de Mallorca, i el suport als 18 soldats que un any més tard van fugir de la mateixa unitat per denunciar-los.

obligatori és un anacronisme. Gràcies a aquests deu anys d'insubmissió tot pot ser, molt aviat, definitivament diferent!!

✓ Arcadi Oliveras, Justícia i Pau

1. Bàsicament li atorgaria tres mèrits de clara dimensió social:

- Ha sabut plantejar un procés de rebuig total a la militarització. Ha qüestionat l'existència de les forces armades i de les institucions que les envolten i, per tant, no s'ha limitat a plantejar el rebuig d'una consciència individual, tot i que també ho ha fet.

- Ha reprès els valors de la desobediència civil que es troben en les mateixes arrels de l'objecció de consciència a Espanya i que representen un dels referents del moviment pacifista.

- Ha intentat prendre la iniciativa i no anar a remolc dels esdeveniments. Les seves estratègies, amb les quals no pas sempre he estat del tot d'acord, cerquen en moltes ocasions demostrar l'absurd de la resposta del poder i això és sens dubte enormement positiu.

2. Amb una progressiva comprensió i satisfacció pel fenomen. Per raons d'edat, vaig viure amb intensitat els temps dels primers serveis civils i, per tant, la negativa a fer-los em desconcertà en un primer moment. Tot i així, l'evidència d'una llei d'objecció que era clarament discriminatòria, que tan sols acceptava la idea "substitutòria" al servei militar, i que era severament aplicada als "dissidents" em va convèncer de la validesa del seu rebuig.

Haig de dir, tanmateix, que sempre m'ha fet patir el latent enfrontament, en ocasions amb moments de tensió, que durant bastants anys hi ha hagut entre els insubmisos i els "prestacionistes". Encara que comprenc que en molts casos es partia de percepcions diferents, se'm feia difícil entendre unes discussions per descomptat estèrils, però que sobretot impedié fer allò que més calia, és a dir, convèncer aquells que encara anaven al servei militar —i que eren la majoria dels joves cridats— de no fer-ho.

3. Seria injust dir que no, però també ho seria dir que n'ha estat la principal raó. Crec que també hi ha influït l'enorme quantitat d'objectors pendents de realització d'un servei civil i la negativa de moltes Ong a admetre prestacionistes, a més d'altres tres situacions:

- Les noves concepcions de la guerra. En efecte, per aconseguir determinats objectius ja no fan falta a hores d'ara les batalles d'abans, es pot fer mitjançant pressions comercials, xantatges en matèries primeres i aigua, vulneracions mediambientals, mobilitat de les inversions, especulacions financeres, etc.

- L'aparició de les estructures multina-

cionals (euroexèrcit, tropes al servei de l'Otan, forces d'intervenció internacional de les Nacions Unides, etc.) i els canvis tècnics en els sistemes d'armament, fan molt més viables exèrcits poc nombrosos, amb armament sofisticat i amb una alta preparació.

- "L'ensinistrament" general de la població (masculina) que se suposava era una de les missions bàsiques de l'exèrcit de lleua, ha quedat substituït pels mitjans de comunicació de masses.

✓ Carles Riera, sociòleg

1. La insubmissió a casa nostra reprèn i actualitza una llarga tradició de resistència civil enfront de l'Estat. Les germanies, les campanyes contra les quintes forçoses, el moviment llibertari, la desobediència civil al llarg de la lluita antifranquista i de la transició, són experiències socials que formen part d'un corrent popular de llarga durada en el nostre país que, amb les aportacions primer de l'objecció de consciència i de la insubmissió després, genera no només opcions individuals pacifistes i antimilitaristes o de lliure albir, sinó també moviments que cerquen la llibertat de la dimensió comunitària de la societat davant el poder opressor de l'Estat, prenent dimensions de defensa d'un dret col·lectiu: el dret de la societat a no ser instrumentalitzada per una oligarquia en el poder. La insubmissió representa la recerca de noves formes de solidaritat i a casa nostra també la desobediència a un exèrcit i a un estat que coercionen els nostres drets nacionals.

2. Vaig iniciar la meua consciència social i política, així com la meua militància, en el moviment antimilitarista, en el Casal de la Pau, en les primeres èpoques de la lluita pel reconeixement del dret a l'objecció de consciència i de la Marxa de la Llibertat, amb la lluita no-violenta d'en Lluís Maria Xirinacs. Quan va arribar el moviment per la insubmissió, la meua situació generacional em va dur a viure'l des de la solidaritat i no com a protagonista. Des d'aquesta posició sempre he viscut el moviment insubmis com un dels més genuïnament representatius de la lluita per l'emancipació de les persones i les comunitats del domini de l'estat.

3. La fi del servei militar obligatori obeeix a diverses causes, entre elles: les transformacions

Sempre que ha estat possible, s'ha treballat en la denúncia pública i jurídica de maltractaments, accidents o abusos que, alhora, que donava reparació a les víctimes, si és que aquestes coses es poden reparar, també mostraven amb fets concrets i reals que malgrat els esforços d'imatge del ministre de torn poques coses canviaven en el servei militar i en l'exèrcit. Malgrat que ja s'acosta la fi de la mili, IDS pensem que en aquest període final, des del nostre àmbit, encara tenim feina pendent.

Tenim pendent, des de fa tres anys, un recurs admès a tràmit al Tribunal Constitucional per establir el dret a exercir l'acusació popular en la jurisdicció militar, la qual cosa ha de servir per trencar l'hermetisme i endogàmia d'aquesta jurisdicció que fa dels militars part i jutge al marge de la societat civil, i contribuir d'aquesta manera a posar fi d'una vegada a aquesta jurisdicció especial.

També acabem d'embarcar-nos en l'estudi de la violència no reglamentària dins de les casernes -maltractaments, novatades, humiliacions-, per esbrinar i documentar el paper que aquesta juga i com va indissolublement unida a l'ensinistrament per als exèrcits i la violència.

Seguirem, igualment, ajudant tota la gent que tingui problemes en aquest període final de la conscripció.

Pintada davant una instal·lació militar durant la II Marxa Antimilitarista

No obstant això, l'equip humà d'IDS tenim molt clar que un cop acabat el servei militar el nostre compromís pacifista i antimilitarista passarà, com ja ho està sent en part ara, per altres camps de treball. Satisfets de la feina feta, d'haver arribat a gent que d'altra manera no hauríem arribat i d'haver vist créixer al nostre costat tota una generació de joves impregnada de pacifisme i antimilitarisme gràcies a la insubmissió i l'objecció de consciència.

Tomàs Gisbert i Xavier Artal
IDS (Informació per a la Defensa dels Soldats)

OSONA NO VOL MARCAR EL PAS

Una vegada aprovada la Llei d'objecció i beneïda pel Tribunal Constitucional, totes les portes semblaven tancades. La perspectiva era desoladora: previsiblement, una minoria d'objectors faria una prestació social clarament discriminatòria, i la majoria continuaria fent la mili com a "mal menor". La lluita dels primers objectors contra la mili i per un futur sense exèrcits semblava abocada a l'estancament.

En aquesta situació desoladora va néixer l'estratègia de la insubmissió, no pas sense problemes. A Osona, la primera fornada d'objectors "històrics", la que va conèixer les reixes de la presó militar de Figueres (la mateixa que pocs anys més tard rebria l'ingrés de l'inefable colpista Antonio Tejero), ja s'havia normalitzat d'allò més. En plantejar-se l'estratègia de la insubmissió molts no la van pas veure amb simpatia, i la cosa s'havia quedat francament morta. Fou en aquest moment que va aparèixer un grupet al Lluçanès que es començà a reunir i que aviat va veure la necessitat de treballar a escala de tot Osona. Es feren reunions més o menys àmplies i, no pas sense friccions, va acabar formant-se un grupet de gent disposada a apostar fort per la insubmissió. Inicialment, hi havia tres candidats a insubmisos i molta por per la reacció repressora.

Fou en aquest moment quan el flamant Ministre de Defensa, el pianista Serra, en Narcís, va inventar la setmana de les forces armades descentralitzades. Vic fou un dels destins dels actes patriòtics de nova planta. Hi hagué un fort desplegament i, fins i tot, classes de tir i pàtria per a la mainada. La reacció antimilitarista fou contundent. Una encadenada, acompanyada de concentració i xiulada general, va rebentar l'acte d'homenatge als "caïdos". Les portades dels periòdics comarcals van donar un bateig públic a la nova Assemblea Antimilitarista d'Osona. Llavors, molts no n'haurien donat un duro.

Concentració davant el Govern Militar de Barcelona a la primera presentació d'insumisos.

Va començar el treball de conscienciació, i d'explicació de la insubmissió:

— "Què és això?"—deien molts. Altres ens veien com una colla de grillats; altres com uns suïcides. Van començar les parades al mercat, les primeres jornades antimilitaristes, les xerrades als instituts i a les ràdios, els articles a la premsa... A les parets d'Osona van començar a aparèixer frases com: "La mili és un abús", "La mili mata", o bé, simplement, "Mili no".

I van arribar les primeres garrotades. En Lluís Parareda fou detingut i empresonat a la Model. La campanya s'accelerà, i la comarca va aparèixer empaperada de fotos d'un insumís amb cara de pena. Hi hagueren moments molt durs. I amb aquestes que es va planejar l'acció de Berga. Junt amb un grup del Berguedà, ens vam infiltrar a la "sacrosanta" jura de bandera de Berga saltant al mig del camp on formaven els soldats amb la frase "Mili no" escrita a les samarretes. L'impacte mediàtic fou brutal.

La resposta dels joves, un clam: "Mili no" i "Llibertat detinguts". En Lluís va sortir abans de complir un mes.

Continuà la campanya, i anaren sorgint, lentament primer, més i més insumisos. Va arribar la Guerra del Golf, i va desertar Josep A. Escalada, i un company seu, Manuel Blázquez. De nou, hi hagué un fort ressò de premsa. La història del govern també fou sonada. Van ser amagats a Sagàs, i des d'allí concedien entrevistes a les teles i a la premsa burlant la vigilància policial. Ells dos, però, hagueren de patir consell de guerra a Cartagena i uns mesos de presó: el govern no els perdonava.

Arran de la Guerra del Golf, a escala estatal, hi ha una gran explosió de sol·licituds

d'objecció de consciència. Al principi el moviment segueix la mateixa estratègia de presentacions conjuntes i accions davant dels jutjats. A Osona es fan davant dels jutjats de Vic. En poc temps es produeix un increment del nombre de judicis, especialment a Navarra, les sentències dels quals solen ser condemnatòries de 2 anys i 4 mesos, encara que també hi ha absolucions, com les d'en Lluís Paradera i en Jacint Vinyes, a Osona.

La disparitat de sentències crea divisió de l'estratègia dins els insumisos: la nova estratègia (especialment aplicada a Navarra) és el "plante" als judicis, a qual-sevol benefici penitenciari, tercer grau i compliment íntegre de les penes. A Osona, i a Catalunya en general, aquesta nova estratègia no s'assumeix unitàriament, potser a causa dels pocs judicis i sentències de presó que hi ha.

Durant tot aquest període, el moviment ha sabut mantenir el discurs i el grau d'enfrontament amb l'estat i l'exèrcit. També el nombre d'objectors ha anat creixent espectacularment. Tot plegat fa que l'estat anunciï la creació de l'exèrcit professional i a l'abolició del Servei Militar Obligatori per al 2002.

Davant de l'horitzó de la desaparició del Servei Militar Obligatori, el moviment s'està replantejant l'estratègia, per tal de reprendre els seus orígens amb un discurs també antimilitarista i de desobediència civil, però renovat, per tal d'assolir una societat més justa i solidària.

Francesc Baucells i Alibés
Antoni Iborra i Plans
(Assemblea Antimilitarista d'Osona)

geopolítiques i dels exèrcits d'aquest tombant de segle; el progressiu creixement de l'objecció de consciència i el col·lapse del servei civil; la insubmissió; així com una opinió pública força sensible als plantejaments tant de l'objecció de consciència com de la insubmissió i als de la professionalització dels exèrcits.

Ara, però, se'ns obre una batalla encara més llarga i dura: alliberar-nos d'aquest llast patriarcal dels poders estatals que són els exèrcits, tant si són professionals com de lleva.

✓ Manuel Vázquez Montalbán, escriptor

La futura desaparició del servei militar obligatori és una de les poques victòries parcials de la raó en aquest final de mil·lenni, però només ha de ser interpretada com un pas més en la desmilitarització de la consciència universal. Resta, doncs, un llarguíssim camí per aconseguir el triomf d'allò necessari. Els insumisos han actuat com un subjecte històric de canvi i han demostrat una vegada més que l'optimisme de la voluntat pot vèncer al pessimisme de la intel·ligència. Admiro i saludo la suma de sacrificis individuals que faran possible aquesta satisfacció col·lectiva.

✓ Miquel Martí i Pol, escriptor

Vull expressar-vos la meua solidaritat i demanar-vos que no defalliu a l'hora de continuar la tasca —més ben dit, la lluita— que vau emprendre ara fa deu anys.

Cap al 1978, més o menys, vaig escriure un poema que acabava amb un vers que deia: "que tot està per fer i tot és possible". Poc em pensava que ara, vint anys més tard, aquell vers pogués ser d'actualitat. Per desgràcia, però, encara ho és. Per desgràcia o, potser, per sort, perquè els veritables lluitadors mai no se senten satisfets. Amb la vostra força ens heu encomanat força a tots. Gràcies, doncs, pel vostre esforç i tant de bo que el que heu aconseguit fins ara us estimuli per continuar reinventant la llibertat, la pau, l'abandonament de la violència i l'entesa respectuosa entre les persones.

✓ Ariadna Gil, actriu

Voldria fer-vos arribar el meu suport i adhesió al Moviment Antimilitarista de Catalunya i a la vostra lluita d'insubmissió empresa ara farà deu anys.

Comparteixo fermament l'anhel d'assolir un futur sense exèrcits.

Festa abans de la primera presentació d'insubmisos.

Cristians i insubmisos

Al començament de 1995, quatre insubmisos sense grup de referència vam decidir començar amb aquesta història. Per a nosaltres va ser la manera de donar-nos un suport suficient en allò que cadascun havia elaborat personalment: la desobediència de la insubmissió a les armes.

Tres mesos després fèiem la presentació pública del Col·lectiu en el Centre Cívic la Sedeta de Barcelona i ens vinculàvem a l'entitat Justícia i Pau. Per a nosaltres, el cristianisme marca la nostra identitat i, en bona part, és l'arrel de la mateixa opció per la insubmissió. Per això la nostra intenció ha estat, des d'aleshores fins ara, treballar dins aquest altre col·lectiu —en general força benestant, acomodad i amb poder—, com és el de l'església de Catalunya.

Des d'aleshores, el Col·lectiu ha anat creixent amb altres insubmisos i insubmises i hem volgut incidir tant en les comunitats de base com en els líders de l'església. Amb aquesta finalitat hem promogut xerrades a petits grups, trobades amb entitats per donar suport sovint a petits o a grans posicionaments antimilitaristes, hem fet algun debat públic i publicat el Quadern de Cristianisme i Justícia *La insubmissió: opció cristiana* (núm.71), hem promogut també un *Manifest 2000 per a la pau i la desmilitarització* dins de les esglésies dels Països Catalans, i hem visitat alguns bisbes de Catalunya i l'Abat de Montserrat

per explicar-los el nostre posicionament. Anualment, hem fet unes jornades del col·lectiu amb gent de tots els Països Catalans, les d'aquest any a Sagunt, València. I des del començament, hem volgut coordinar-nos amb altres grups, sobretot des de l'Assemblea Antimilitarista de Catalunya.

Ara, fent balanç, veiem que ens movia l'esperit revolucionari de la tradició cristiana, que ha donat grans exemples desobedients civils des de fa molts segles, i creiem possible despertar aquesta trempera en altres cristians, esperant-ne posicionaments personals i públics com a eines de força per qüestionar el militarisme i criticar la injustícia que hem patit els insubmisos.

La realitat ha estat que algunes entitats han avançat realment en posicionaments clars i han abandonat la submissió prestacionista; han augmentat les iniciatives personals de joves que han desobeït i que, fins i tot, s'han afegit al col·lectiu o a altres grups; força gent de base, des de comunitats de monjos i monges fins a grups de parròquies i gent anònima, han entès que cal sumar-se al moviment antimilitarista i proposar la insubmissió, fins i tot com a element d'identitat cristiana.

Però, per altra banda, la covardia de molta gent —gent de base i també líders de l'Església, que han callat davant les injustícies del militarisme i han acusat insubmisos d'irresponsables i d'insolidaris—, no ha fet més que tornar a manifestar la hipocresia d'una Església que, encara avui, massa sovint, s'omple la boca amb paraules de pau i d'amor, però esclafa amb les mans el mateix esperit alliberador i revolucionari de la tradició cristiana i encobreix algunes injustícies. Tant de bo parlessin tan clar com ho fan per altres temes, interessadament! Això ha fet que, en alguns moments, ens sentíssim sols i incompresos. Tirarem, però, endavant. Trobarem noves formes de criticar les injustícies d'aquest sistema juntament amb tots els altres, cristians o no, que s'ho proposin.

Col·lectiu Cristià per la Insubmissió

L'experiència d'un pare

En el nostre país, on "l'Exèrcit garanteix i vetlla per la unitat d'Espanya", hem de tenir clar dos aspectes pel que fa el tema de la insubmissió: 1) la Justícia i la Pau era i és una gran utopia. 2) La Pau sense la Justícia era i és una gran Mentida. Assentat això i sabent que arreu del plane-

ta hi ha moltes coses que han de canviar, trobem al nostre país el testimoni de molts joves insubmisos que han patit la presó pel fet de voler la Pau i dir no a les armes, i no podem oblidar el seu vertader contingut. Van ser tractats d'il·legals només per ser fidels a la seva consciència.

Realment recordo aquella primera etapa com la més dura: l'intent de desprestigiar aquest moviment per part de la premsa, la ràdio i la televisió (amb l'excepció d'algun periodista digne d'admirar); també recordo tots els dissabtes i diumenges a la sobre-aula dels migdies que es projectaven pel·lícules de guerres on sempre eren sospitosos els diàlegs d'aquestes, que realçaven per una banda els valors patris, i d'una altra, quan sortia un desertor, remarcaven la covardia de la seva actitud i l'insolidari que era contrastant-lo amb més èmfasi el sacrifici dels pares que oferien als seus fills al servei de la pàtria; això s'unia al programa que orquestraven els diferents mitjans de comunicació. Recordo que un 13 de novembre de 1988 el meu fill em deia si volia anar a una manifestació pels insubmisos empresonats i per l'eliminació del servei militar. Li vaig dir que estava molt bé i que si podia hi aniria, que si no ja m'aportaria alguna cosa. Això va fer que em plantegés fer un escrit dedicat al fill que no volia anar a la mili, amb l'encapçalament següent: *La Mili, Esa Gran Contradicció*. Després, del 89 al 93, hi va haver moltes mogudes pels insubmisos empresonats: cartes d'ànim a les diferents presons de l'estat on hi havia insubmisos presos, assemblees a diferents capitals de província on les famílies dels insubmisos convocaven a escala nacional per debatre tot el que estava passant i actuar en conseqüència; també s'aprofitava qualsevol esdeveniment internacional per continuar demanant l'eliminació de la mili, sobretot a l'època de la guerra del Golf, el gener de 1991. Aleshores, l'encapçalament d'un altre escrit em deia: *¿Quié n invade a quié n?* El vaig enviar a diversos diaris i només *El Periódico* em va publicar la meitat del contingut que havia enviat. Posteriorment van venir altres escrits de suport i en solidaritat amb la insubmissió, i el judici del meu fill, l'ordre de recerca i captura del jutge del Penal núm. 23, Juan Luis Prado Ardito, cosa que va motivar una carta oberta a l'opinió pública on denunciava l'atropellament que representava aquesta ordre contra el meu fill per no presentar-se a un judici en què el Col·legi d'Advocats havia comunicat que no tenia advocat i n'havien de nomenar un d'ofici. Vull acabar amb la frase de Las Madres de la Plaza de Mayo a Buenos Aires (Argentina): *"La única lucha que se pierde es la que se abandona"* i ens resta molt per aconseguir: una autèntica Pau basada sobretot en una vertadera Justícia.

Alonso Brito

INSUBMISSIÓ CIUTADANA

Em sembla ben clar que la insubmissió al servei militar obligatori ha estat un dels moviments socials més progressistes dels últims anys. I és que la insubmissió ve caracteritzada per tres trets que no s'acostumen a trobar en altres moviments o iniciatives ciutadanes.

1) En primer lloc, ha enllaçat amb una llarga tradició de civisme i de civilitat. En aquesta tradició, s'hi ha de comptar també -malgrat totes les contradiccions que s'hi vulguin assenyalar- la contribució objectiva feta pel moviment d'objectió de consciència, que va ser, fa trenta anys, l'expressió d'una actitud civil que s'enfrontava a la lògica militar, acrítica i jerarquitzada. Després, la insubmissió ha esdevingut la formulació més clara i més radical d'aquesta tradició antimilitarista. Sovint, però, els insubmisos també han hagut de pagar un preu

molt alt per la seva desobediència. No es podia esperar que fos altrament. Era molt el que estava en joc.

2) Ara bé, la insubmissió no es troba només immersa en una tradició, sinó que es converteix ella mateixa en expressió qualificada d'una manera d'entendre la figura del ciutadà, que va molt més enllà de la mera crítica a les forces armades. La denominació mateixa d'"insubmís" que s'autoatribueixen els membres del moviment ja indica que la seva reivindicació no s'esgota en la supressió del servei militar obligatori, sinó que ~~amb~~ ambiciona un model de societat en què els ciutadans no s'hagin de sotmetre i puguin ser amos del seu destí i de les seves decisions. La insubmissió surt, doncs, del fons mateix del pensament democràtic, un pensament que s'ha oposat sempre no solament a l'opressió i a la

injustícia, sinó també a qualsevol mena de repressió, silenciament o manipulació. Els insubmisos ens han recordat a tots que hem de triar entre ser súbdits o ser ciutadans. Ells ho han exemplificat en el terreny militar, però ho han fet també extensiu a qualsevol altre terreny de la vida individual i col·lectiva.

3) Amb tot això, el moviment insubmís ha aconseguit el crèdit i la simpatia de capes cada cop més àmplies de la població. Amb les seves posicions, les seves actituds i el seu compromís, el moviment s'ha anat guanyant el respecte dels conciutadans i, és clar, ha anat forçant allò que fa pocs anys semblava gairebé impensable: la supressió del servei militar obligatori.

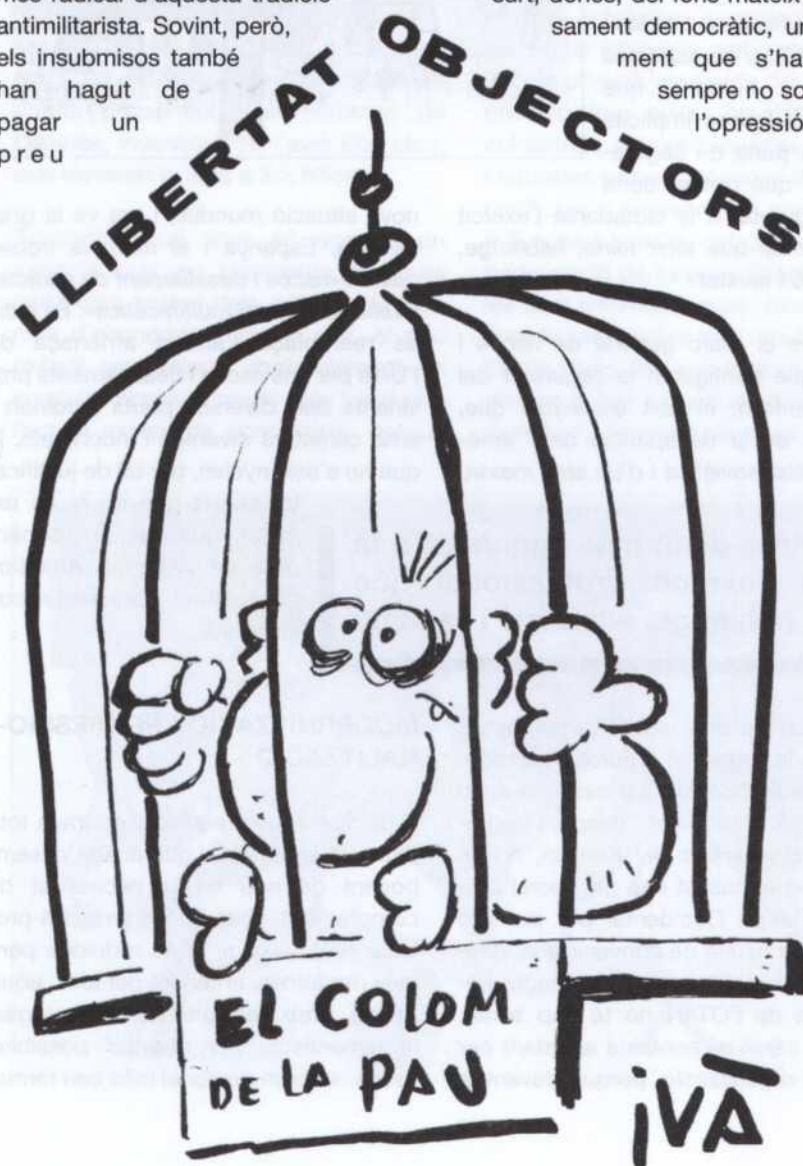
Potser ara s'entengui més per què he dit que la insubmissió és un moviment progressista: perquè està arrelat a la pròpia història; perquè ha aconseguit d'arrossegat un gran consens ciutadà, tot i que inicialment partia d'un reduït nombre de nois en edat militar, i perquè, finalment, ha aconseguit objectius tangibles i ha pogut transformar la realitat en un sentit menys repressiu i de més civilització.

És evident, però, que la feina del moviment a favor de la insubmissió no s'ha acabat encara. L'existència d'un futur exèrcit professional espanyol, així com d'un gran corrent de conservadorisme desmoralitzador -que s'expressa en la competitivitat econòmica i en la resignació social- fan pensar que avui són més urgents que mai la il·lusió, la transformació i el recanvi social. El servei militar obligatori ha estat un exemple magnífic de gegant amb peus de fang. Les nostres institucions democràtiques són plenes de figures semblants. Només cal identificar-les, desemmascarar-les i substituir-les. Ens hi va la dignitat que tenim com a ciutadans i, doncs, com a insubmisos.

Josep-Maria Terricabras,

Catedràtic de filosofia de la Univ. de Girona

Al meu fill, Francesc, de 10 anys

EL NOU EXÈRCIT PROFESSIONAL

El nou model de forces armades de l'Estat espanyol ja és definitiu, després de ser aprovat al Congrés i el Senat i d'haver publicat el redactat final sobre els terminis, nombre d'efectius i arguments per a la professionalització total dels exèrcits, i la posterior (28.08.98) aprovació del projecte de llei del règim personal de les Forces Armades aprovat pel Consell de Ministres.

La primera cosa a lamentar de tot aquest procés és que una mesura de tanta transcendència política no hagi originat un gran debat nacional, atès que les seqüeles que comportarà la professionalització tenen una repercussió enorme per al futur de la societat espanyola. Aquí és important assenyalar el poc interès demostrat pels partits polítics (amb l'excepció d'Izquierda Unida) a traslladar el debat a l'opinió pública. Però també cal destacar el ressò escàs que ha tingut la tants cops recorreguda societat civil organitzada que, en aquest cas, ha demostrat una indiferència preocupant tractant-se d'una qüestió tan important per a la convivència del nostre entorn, salvant l'excepció, com no podia ser altrament, dels col·lectius d'objectors, antimilitaristes i algunes poques ONG pacifistes.

El text final ha sortit millorat del Congrés i el Senat respecte del projecte inicial, ja que introdueix conceptes inesperadament nous com els de «seguretat compartida» o el de «recerca de l'anomenat dividend de la pau». Es tracta d'elements introduïts al seu dia per les Nacions Unides i defensats des de concepcions pacifistes. Tanmateix, al costat d'aquests aspectes positius, el text deriva cap a la justificació d'unes forces armades professionals per la pertinença d'Espanya a l'Aliança Atlàntica, que es qualifica com «la principal organització de seguretat a Europa i el món». Aquí, de manera deliberada, es pretén confondre la ciutadania, ja que s'assimila el concepte de seguretat, tan sols, a l'aspecte militar (l'OTAN és una organització militar i, sens dubte, la més gran

del planeta), desestimant l'aspecte assenyalat de «seguretat compartida» que, precisament, s'organitza sobre la base d'acords polítics regionals que impedeixin riscos i amenaces i que té en el desarmament el seu principal argument dissuasori. Just el contrari del que representa l'OTAN, ja que, és que potser ens ofereix més seguretat l'Aliança Atlàntica i el nou exèrcit professional que pertànyer a la Conferència de Seguretat i Cooperació del Mediterrani, a la Unió Europea, l'OSCE o les mateixes Nacions Unides? Sense oblidar els aspectes socials i humans que també es troben implícits quan es parla de seguretat, és que potser dóna més seguretat a la ciutadania l'exèrcit professional que tenir feina, habitatge, educació i sanitat?

Respecte al marc general de riscos i perills que configuren la seguretat del nostre entorn, el text assenyalava que, després de la desaparició de l'«amença militar soviètica i d'un atac massiu

És que potser dóna més seguretat a la ciutadania l'exèrcit professional que tenir feina, habitatge, educació i sanitat?

i immediat», s'obre una nova perspectiva per a la seguretat a Europa i al món. Si aquesta afirmació fos certa, que no ho és -fins al moment i després de l'obertura dels arxius del Kremlin, no es coneix en el passat cap pla secret d'atac a Europa Occidental per part de l'URSS-, s'hauria de convenir que, desapareguda avui aquesta amenaça, l'existència de l'OTAN no té cap sentit, però en canvi es continua apostant per aquesta organització, perquè davant la

nova situació mundial, i ara ve la gran fallàcia, Espanya i el món es troben davant «riscos i desafiament de caràcter multidireccional i multifacètics». És a dir, es reemplaça l'antiga amenaça de l'URSS per uns riscos i desafiaments provinents dels diversos punts cardinals i amb caràcters diversos i inconcrets, ja que no s'assenyalen, per tal de justificar tot seguit que no hi ha res millor que seguir formant part de l'Aliança Atlàntica per fer front a aquests riscos indefinits.

MODERNITZACIÓ I PROFESSIONALITZACIÓ

A partir d'aquest equívoc, es traça tota una línia argumental que acaba desembocant de nou en la necessitat de comptar amb unes forces armades professionals. Això sí, més reduïdes però més modernes, entenent per això, equipades amb les últimes tecnologies armamentistes per afrontar possibles riscos, amb un personal més ben format

en l'ús d'aquests armaments sofisticats, i disposat a intervenir tan ràpidament com sigui possible allà on els compromisos dels fòrums internacionals a què pertany Espanya ho demanin. Aquests dos arguments, modernització i professionalització, comportaran per a Espanya a l'any 2003, data en què s'ha de cloure el procés, un increment desmesurat del pressupost del Ministeri de Defensa, que se situarà entorn dels 300.000 milions en pessetes constants de 1998, passant de 897.000 milions a 1,2 bilions el 2003. Aquest pressupost s'haurà de repartir a parts iguals entre despesa de personal (un 50%) i materials (un altre 50%). Actualment, la proporció és de 57 i 43 per cent, respectivament. Caldrà proveir uns efectius que es fixen en un màxim de 120.000 persones remunerades i 48.000 comandaments, una xifra no gaire inferior a l'actual de 212.000 persones. Això sense comptar les altres despeses militars repartides entre altres ministeris (despeses de l'OTAN i la UEO, forces desplaçades a Bòsnia, interessos del deute públic proporcional al Ministeri de Defensa, inversions en l'avió Efa, etc.), que elevaran la xifra a 2,2 bilions.

Tanmateix, cal tenir en compte un aspecte que no s'esmenta quan es parla dels costos dels exèrcits. En termes d'economia nacional real, el nou exèrcit professional, possiblement en nombres absoluts resulti més barat que l'actual exèrcit de conscripció, perquè

mai ningú s'ha dedicat a quantificar el valor d'aquesta enorme força de treball malbaratada, d'uns joves en una edat tremendament fèrtil que anualment eren obligats a la prestació del servei militar, i de com això influeix negativament en el tan anomenat PIB. Malgrat això, el problema de les arques de l'estat persisteix, perquè, ¿d'on trauran els recursos per a aquest model de forces armades sense endeutar-se més, augmentar el dèficit públic o, el que és pitjor, retallar despeses socials?

De més, quan s'haurà consolidat el nou model de forces armades professionals, se les haurà dotat dels mitjans necessaris per convertir-les en *modernes*, és a dir, equipades d'armes amb tecnologia puntera (armes intel·ligents i altres artefactes tecnològics) per poder intervenir amb prou rapidesa (en els primers moments del conflicte) i precisió (per evitar hipotètics danys col·laterals, sobretot en vides humanes), i aquestes es posin al servei d'apaivagar conflictes o intervenir en compromisos a Europa i al món, cal preveure que la participació de forces militars espanyoles serà mínima. Perquè, llavors, seran, com ha passat fins avui, les forces dels Estats Units, les que tindran prou amb elles mateixes per actuar com a policies mundials i imposar els seus interessos

de manera contundent. Així ho han fet des de la fi de la guerra freda en 1989. Aleshores, per què un exèrcit professional? Doncs per seguir amb l'esdevenir dels temps i continuar amb la dinàmica militarista en què es troba immers el primer món. I per a això calen exèrcits altament competitius a escala internacional, segons marquen els dissenys de l'Aliança Atlàntica. Amb unes forces altament qualificades i dependents d'una indústria militar que, en la seva majoria, es troba als Estats Units, que és qui treu més rendiment a la situació de dependència tecnològica d'Europa, tal com ha passat en aquests darrers 50 anys. I per a aquest viatge, no calia un exèrcit professional, si no fos que altres interessos aliens a l'estat influeixen determinantment en les polítiques militars amb l'únic objectiu de seguir proveint de recursos públics les arques privades d'industrials i comerciants d'armament i tota l'àmplia xarxa de servituds i corrupcions que, a l'entorn seu, teixeixen aquests grups i que acaben justificant l'enorme despesa militar de l'estat.

Pere Ortega

EL MOVIMENT D'INSUBMISSIÓ I ELS PARTITS POLÍTICS

Quina evolució han fet els partits polítics respecte dels plantejaments que ha vingut desenvolupant durant aquests 10 anys el moviment insubmissió? L'evolució ha estat molt gran, sempre a remolc i en algun moment i amb honorables excepcions, de les propostes que provoca directament o indirectament el moviment insubmissió. La crítica a aquest anar de remolc és entesa per dues raons bàsicament: contemplar tota la problemàtica com una simple qüestió de temps davant del qual prenen una actitud enfront de la institució militar o, el que ve a ser el mateix, la manca d'assumpció i discussió de fons pels partits polítics de les propostes antimilitaristes i, en conseqüència, del model de societat. L'objecció de consciència i la insubmissió no hauran estat mai reconegudes a l'Estat espanyol com un dret fonamental, sinó només com un eximent del servei militar obligatori, tot i el fenomen quasi únic arreu del món, de rebuig tant generalitzat. S'ha intentat reduir l'evolució de la temàtica en un afer dels joves i el servei militar obligatori, la pres-

tació social substitutòria i la insubmissió. Tot i això, hem aconseguit deslegitimar l'exèrcit i fer del *Mili no, ni mili ni pss*, una expressió popular amb efectes en decisions de govern.

En primer lloc caldria distingir que els diferents programes dels partits polítics han assumit moltes i canviants propostes respecte de la temàtica, però cal dir amb la mateixa claredat que, posteriorment a les campanyes electorals, les decisions preses no sempre han anat en la direcció dels canvis apuntats. És més, les campanyes antimilitaristes vénen forçant molt l'agenda dels canvis i en cada conjuntura concreta encara més.

El consens que, entre els partits polítics i la mateixa societat, s'han anat elaborant, ha estat del pas de l'obligatorietat clara, a un model de mili voluntària -amb tot el model del PSOE de forces armades mixtes -FAS 2000- assumit per totes les forces polítiques, en el qual s'apostava per mantenir la mili, fins a

l'anunci de l'abolició de les conscripcions de la mili, i la prestació social substitutòria. Cal dir que, en cada campanya electoral durant aquests anys, un dels temes prioritaris de campanya de tots els partits, era la reducció de la mili. Les diferents apostes de números davant de la pressió popular no feia més que posar en evidència la tendència implícita llavors del camí cap a la desaparició de la mili que estàvem forçant. En aquest sentit i davant de la pressió que actualment estem exercint per accelerar el procés del final de la mili, veurem com tots els partits en les properes campanyes anuncien el final per demà mateix. Actualment la situació és ja insostenible. No cal recordar ara tots els insults que hem rebut durant aquests anys i qualificatius de menyspreu, però són en la nostra memòria col·lectiva.

D'altres aspectes que han destacat: a) Una de les preocupacions principals dels respectius governs i oposició ha estat els morts que hi havia cada any a la mili. Recordem que només entre 1983 i 1989 hi va haver 539 morts, 152 dels quals van ser suïcidis, b) Els posicionaments que han fet els diferents ministres de Defensa en cada conjuntura davant dels canvis. Recordem Narcís Serra dient el mateix 1989 que la mili "és una conquesta de la societat". La dialèctica societat-govern, s'ha acabat decantant pel sentiment i la pressió de la consciència antimilitarista. També convé recordar quan se'ns ha titllat d'insolidaris o a les desercions a la Guerra del Golf, que els partits es posicionaven de maneres diferents. La guerra de Iugoslàvia també ha forçat plantejaments molt diferents, però cal dir que la pregunta intervenció-no intervenció en el moment del conflicte és una pregunta massa curta de mires. Des de l'antimilitarisme no hem aconseguit parlar més cla-

El 1989, el PSOE encara qualificava la mili com "una conquesta de la societat".

rament de la prevenció o resolució dels conflictes per la via no-violenta i del comerç i la venda d'armament.

En l'etapa actual sembla que l'única, de moment, discussió és sobre quants soldats professionals necessita un exèrcit professional. Arreu del món hi ha 25 milions de soldats. De totes maneres les discussions sobre el seu nombre a l'Estat espanyol entre els diferents partits semblen bastant un posar davant la taula diferents números i acabar fent una simple mitjana. Sota quin criteri són necessaris els 170.000 professionals, si l'únic argument que han donat en els darrers anys són les *intervencions de pau* i només hi participen 3.000 o 4.000 soldats?

L'evolució que han fet els diferents partits polítics a Catalunya ha estat escassa. D'entrada convé destacar que els més interessats en l'objecció de consciència ha estat més per una aposta clara de la prestació que per l'antimilitarisme. En aquest sentit, CiU ha tingut sempre una posició d'aferissada defensa de la prestació més per anar cobrint llocs administratius de diferents departaments que per plantejar alternatives en el marc de la cultura de la pau. Les diferents administracions i ajuntaments dels diferents colors s'han aprofitat més de la bona voluntat de la gent per fer la prestació que per promoure noves cultures, entre elles la cultura de la pau. La feina administrativa ha anat guanyant llocs i ho hi hagut cap resposta a part de la crítica del moviment antimilitarista.

Cal destacar les tres ocupacions de què va ser objecte la seu del PSC en el període de la guerra del Golf i tots els primers insubmisos empresonats. L'actitud del PSOE ha deixat molt en entredit la seva creença en l'estat social i de dret. Durant aquest anys, més de mil insubmisos han passat per la presó i, en alguns moments, el col·lectiu de presos ha arribat a ser de 374 joves. Aquests fets i d'altres forçaren algun contacte amb l'executiva del PSC, però costà trobar una sintonia de plantejaments. Posteriorment també hi hagué contactes, però amb molt pocs resultats. D'altra banda, l'actitud d'IC davant de la insubmissió ha estat molt ambi-

gua, a favor o en contra de retirar els convenis de prestació segons s'estigués al govern o oposició municipal i un tractament a la insubmissió amb la visió de *tema de joves*. Cal dir que ha sorprès que aquest partit de formació pacifista no s'hi hagi implicat més clarament, encara que sí ha vehiculitzat alguns plantejaments de treball al Congrés dels Diputats. ERC ha ofert un suport molt tènue. És de lamentar que no avancessin les propostes perquè els ajuntaments deixessin de col·laborar en el reclutament o a agafar prestacionistes. L'ambigüitat també ha estat present amb campanyes durant els anys 90. A Catalunya no ha funcionat perquè aquestes forces no han assumit que els ajuntaments catalans recollissin la presència antimilitarista als pobles i ciutats. L'excusa ha estat que no eren HB, quan la pràctica de deixar de fer el reclutament, deixar d'oferir places de prestació, informar sobre la insubmissió ha estat assumida per ajuntaments al País Basc governat per partits tan diversos com PNB, EA, HB, PSE i EB.

En els darrers temps, cal destacar l'actitud crítica que té el moviment d'insubmissió amb les propostes de CiU. Recordem que el 16 de desembre de 1997, CiU votava en contra de despenalitzar la insubmissió. Això portà a l'ocupació de la seu d'aquesta coalició del Passeig de Gràcia de Barcelona i la revisió consegüent de la posició adoptada inicialment. L'ocupació era, sobretot, pel doble joc a favor de l'objecció de consciència, però aprovant l'entrada plena a l'OTAN, aprovant els pressupostos de defensa sense fer cap crítica, encobrint despeses extraordinàries de l'avió de combat europeu, la definició militarista d'Europa i la construcció de la UEO... El nou marc legal que es proposa suposa la supressió de la pena de presó i multa econòmica, però continua penalitzant-la clarament amb una pena de 4 a 6 anys d'inhabilitació. CiU i la JNC, les joventuts, tot i haver mantingut converses amb el moviment, no han permès mai un debat i el 1998 surt publicat un llibre del moviment per la pau-AOC, el qual no inclou ni un sol

capítol d'insubmissió. Igualment amb la voluntat de portar al màxim la prestació, la CiU i la JNC han estat els més fermes defensors del servei civil, un cop desapareguda la prestació. Al mateix temps de l'ocupació de la seu de CiU, l'Ajuntament de Barcelona es veu pressionat pels insubmisos de la ciutat. Finalment, surt aprovada una mesura de govern en què l'alcalde insta el consell de ministres a favor de la despenalització de la insubmissió. El mateix ajuntament, en el cas barceloní, havia reconegut que les feines de projecció dels prestacionistes, vigilar les platges de la ciutat i vigilar els boscos de Collserola, eren realment cobertes per altres professionals.

Amb tot el procés a Catalunya i al conjunt de l'Estat, la insubmissió ha contribuït de manera ferma al final de les conscripcions per voler qüestionar l'existència d'unes estructures tant absurdes com les militars. Esperem entre tots saber trobar noves estratègies i accions que ens acostin al futur que volem, un futur sense exèrcits.

Jaume Llansó,
membre de l'Assemblea Antimilitarista
de Catalunya

L'OTAN DE LA POSTGUERRA FREDA

Durant tots aquests anys de postguerra freda, l'OTAN ha experimentat un ampli procés de reforma i s'ha configurat com l'organisme central de la defensa i seguretat a Europa. Les línies bàsiques d'aquesta reforma, que es ratificarà a la Cimera de l'OTAN dels dies 25 i 26 d'abril de 1999, a Washington, són:

NOU CONCEPTE ESTRATÈGIC I REFORMA DE L'ESTRUCTURA MILITAR

El nou concepte estratègic consisteix en l'extensió de les funcions de l'OTAN des de la defensa del territori propi (article 5 del seu tractat fundacional) fins a la defensa dels interessos comuns, cosa que implicaria l'ampliació del radi d'acció de l'OTAN. Es tractaria d'intervenir en qualsevol indret del món per defensar els interessos comuns dels membres de l'Aliança Atlàntica enfront d'un ampli ventall d'amenaques i reptes -proliferació d'armes de destrucció massiva, conflictes ètnics, "el perill del fonamentalisme islàmic"...

Quant a l'estructura militar integrada, es pretén que es basi no sols en la seva component territorial, sinó també en el caràcter funcional dels comandaments, és a dir, que hauran de defensar determinades zones geogràfiques i desenvolupar missions concretes. Es vol disposar de forces mòbils i dotades d'armes tècnicament sofisticades.

Però la reforma de l'estructura militar de l'OTAN no canvia substancialment la seva naturalesa, ja que segueix sent una organització amb armes de destrucció massiva, centenars de milers de soldats, forces d'intervenció ràpida d'exèrcits clarament ofensius, i manté l'estratègia nuclear de primer cop.

El que sí és un canvi significatiu, i negatiu, és l'ampliació il·limitada del

radi d'intervenció militar de l'OTAN. En les noves missions, l'Aliança defensarà o imposarà els "valors i interessos occidentals", és a dir, l'economia de lliure mercat i la defensa del domini dels països del centre del planeta sobre els de la perifèria.

IDENTITAT EUROPEA DE DEFENSA DINS DE L'OTAN

Els governs dels EUA i la Unió Europea han acordat que la UEO s'integrarà a l'OTAN com a Identitat Europea de Defensa i, alhora, serà l'organisme de defensa comuna de la Ue. L'OTAN preveu la possibilitat de fer operacions tan sols europees de la Aliança a través de la UEO, sense participació de les tropes nord-americanes, però seran missions bàsicament humanitàries.

Hi haurà línies de comandament, tropes i materials de doble ús, per l'OTAN i la UEO, però la decisió dels préstecs de mitjans a l'UEO serà presa pel Consell Atlàntic de l'OTAN.

És clar que s'abandonen els intents de construir un organisme de defensa i seguretat europeu, autònom dels EUA i de l'OTAN. La UEO s'integra a l'OTAN, limitada a un paper secundari en missions de menor importància i subordinada a l'hegemonia exercida pels EUA a l'interior de l'Aliança.

AMPLIACIÓ DE L'ALIANÇA CAP ALS PAÏSOS DE L'EST D'EUROPA

La República Txeca, Polònia i Hongria s'han adherit a l'OTAN el març de 1999. Està previst que altres membres de l'antic Pacte de Varsòvia s'hi incorporin posteriorment.

Les forces polítiques majoritàries a Rússia -govern Yeltsin, comunistes i Lébed- han manifestat reiteradament la seva disconformitat amb l'ampliació de l'OTAN, en considerar que l'extensió del territori de l'Aliança fins al límit de les seves fronteres suposa una amenaça a la seva seguretat.

La decisió d'ampliar l'OTAN cap a l'Est europeu sempre ha estat plantejada, per l'Aliança Atlàntica i els EUA, com a irreversible, una demostració més del seu estil prepotent. L'ampliació ha generat un nivell important de tensió amb Rússia. Cal no oblidar que, malgrat que l'OTAN i Rússia ja no es reconeixen com a enemics després de la signatura de l'Acta Fundacional al maig del 1997, tampoc es consideren aliats i mantenen diferències importants en política internacional (oposició russa als bombardejos dels EUA sobre Iraq, Afganistan i Sudan).

Enric Prat

Campanya contra el comerç d'armes (C3A)

MANUEL BLÁZQUEZ

DESERTOR DE LA GUERRA DEL GOLF (DE 1991)

Quatre soldats van desertar quan el govern del PSOE va decidir el gener de 1991 enviar tropes per atacar l'Iraq, al costat dels Estats Units d'Amèrica. Quatre soldats que van fer pública la seva insubmissió. Es tracta dels catalans Manuel Blázquez i Josep Maria Escalada, desertors de les corbetes *Vencedora* i *La Infanta Elena*, respectivament, el basc Santiago Quiroga, destinat a Infanteria a Melilla i Asiel Sánchez, que estava a la fragata *Victoria*.

Vuit anys després, en temps d'una nova guerra del Golf Pèrsic, Manuel Blázquez ens fa memòria de l'última deserció en temps de guerra. Des de llavors, l'Estat espanyol no ha enviat soldats de lleva en cap de les diverses missions militars de pau a l'estranger.

Manuel Blázquez: Vaig començar el Servei Militar Obligatori el setembre de 1990. El conflicte armat ja cuejava des de l'estiu, els governs occidentals implicats havien portat els seus vaixells al Golf Pèrsic perquè passés allò que volien que passés. Després d'un període d'instrucció, em van destinar a la corbeta *Vencedora*. Hi vaig estar tres mesos i, al desembre, la corbeta es va tornar un polvorí, quan ja vàiem clar que ens enviaven al Golf. Amb tot, des de dalt hi havia un joc de crear confusió sobre si s'hi anava o no, perquè no es revolucio-nés la tripulació. Em vaig comunicar amb Barcelona i, en saber que tindria suport, vaig decidir marxar de l'exèrcit. Sempre m'he quedat amb el dubte de què hauria passat si tots els que no volien anar a la guerra, que érem el 90 per cent dels soldats, haguessin abandonat la corbeta.

Vaig estar tres mesos i mig a la clandestinitat fins que em vaig lliurar al Govern Militar. En Josep Maria Escalada i jo anàvem preparats per entrar a la presó; ho teníem assumit. A més, ja des de l'inici tenia clar que preferia la presó a la guerra.

Josep Maria Escalada (esquerra de la foto) i Manuel Blázquez (dreta), mentre estaven amagats en situació de cerca i captura.

La campanya militarista dels mitjans de comunicació no em va afectar ni gens ni poc. No feia cas a tot allò que em volien vendre. Jo volia explicar el que pensava que havia de ser una actitud davant la guerra i no allò que donava la televisió, que no era lògic; penso que molta gent se'n va adonar.

Un cop a la presó militar, vam adoptar una actitud de lluita davant uns militars del règim franquista. A la dècada dels 90! Vam canviar moltes coses dins la presó. Per exemple, els vam deixar clar que no érem militars i que no duríem uniforme. I ho vam aconseguir. Un mes abans de marxar de la presó, qui volia l'uniforme, se'l posava, i qui no, no ho feia. Després, va venir el consell de guerra. En un dia ens van jutjar a tots dos, a mi i a l'Escalada. Va ser una pura escenificació, perquè el veredicté ja estava decidit. A la pràctica, van ser vuit mesos de presó. Valoro molt positivament l'experiència a nivell personal. També penso que el govern es va adonar que la va espifiar en enviar soldats de lleva. Els insubmisos vam aconseguir, en un principi, que el govern

reduís el temps de Servei Militar Obligatori, i avui es planteja la seva desaparició, encara que, per mi, no és l'important. El servei militar obligatori és un problema secundari respecte al gran problema de l'exèrcit.

Avui torna haver-hi guerra al Golf Pèrsic. Sempre he tingut la sensació, des que va començar el conflicte, que és com si agafés un llibre molt gruixut i pensés: aquest llibre no l'acabaré de llegir mai. Si llançar bombes a Bagdad no va funcionar llavors, ni ha funcionat ara, haurien d'adonar-se que la solució no és bombardejar. No s'acaba perquè no busquen cap altra solució.

Ara hi enviarien soldats professionals. Bé, mai he considerat una feina ser militar. Passejar una arma no és cap feina. No és un ofici ni res de què sentir-se orgullós. Part del seu treball és convèncer que ho és, i en un conflicte la seva feina és el mateix conflicte, sense converses ni mediacions.

Albert García

EL KLEENEX

Especial deu anys de submissions

Per què el Kleenex? Tot i que el Kleenex va desaparèixer fa tres anys per no tornar mai més, l'amenaça que algú aliè a l'equip de redacció el faria igualment ens va fer decidir a sotmetre'ns un cop més al Mocador, encara que ja no sigui el Mocador, per fer un Kleenex que tampoc no és un Kleenex; i perquè per molts deu anys que faci de no-sé-què, com diria el 'señor Lobo' a la versió castellana de Pulp Fiction: 'no nos chupemos las pollas todavía'. Com deu anys molts anys per resumir-los en una pàgina, aquest kleenex vol ser una mena de diccionari conceptual de la insubmissió.

MOC - Automenat pare de la insubmissió, elit intel·lectual i guardià suprem de l'ortodòxia, el MOC aviat es va instal·lar en l'immobilisme autocomplaent per repetir fins a l'avorriment estratègies que ben aviat havien quedat esgotades. Com a secta posseïdora de la veritat absoluta, els mocosos com cal sempre invocaven, en cas de dubte o si es veien acorralats, la Bíblia de la secta, una mena de manament superior que impedia als sectaris pensar o actuar més enllà d'aquesta veritat. Era allò del «Com a MOC...»

Mili KK - Les masses es mobilitzaven a cop de xiulet. Els milikakers feien insubmissió a la mili, però no a l'organització jeràrquica dels partits extraparlamentanoséque (troskos i macacos) que controlaven el cotarro. («Jo en principi estava pel no al recurs, però veig que l'única manera d'arribar al consens és el sí al recurs») Si aquesta frase la repetien quinze persones seguides i del mateix partit -LCR- en una assemblea, canta una miqueta...). Feien el seguidisme al MOC, que ben content que n'estava, per mantenir el seu estatus dins del moviment, on de vegades semblava que hi fossin més per captar personal per als partits que perquè s'ho creguessin de veritat. (No us havien dit mai allò de: «A l'emajota fem uns campaments, amb noies 'alliberades', porros, concerts... i alguna xerrada de tant en tant. T'hi apuntes?»)

CAMPI - Els únics que van articular a la pràctica la insubmissió com alguna cosa més que una lluita contra la mili, però els perdia el punkirulisme.

Assemblea d'insubmisos (AI) - Trobada setmanal dels insubmisos, les seves decisions depenien del personal que estigués o no de ressaca aquell dissabte, per la qual cosa tant el personal com les decisions variaven espectacularment d'una setmana a la següent, i a l'altra, etc. Podria haver fet alguna cosa més si les seves decisions haguessin estat considerades sobiranes per la Platomorfa.

Platomorfa per la insubmissió - Òrgan que havia de ser de coordinació de col·lectius, sempre va ser, però, un veritable Politburó amb els pesos pesants del MOC, els Mili-KK i el CAMPI. Els veritables escaladors ni tan sols passaven prèviament per cap col·lectiu: les decisions es prenia a la Platomorfa!!! Quan feia falta, i seguint una estratègia que sempre els ha donat resultat, els troskos i macacos hi

desembarcaven massivament per poder jugar a 'majories i minories'.

Casal de la Pau - Edifici central del MOC i seu del Mili KK i l'AI, les coses més interessants sempre hi passaven després de les dues de la matinada.

Mani - Expressió d'autoafirmació col·lectiva que ens serveix alhora per glossar les tres primeres definicions: a les manis d'insubmissió, el MOC proposava data i lema, el Mili KK portava les masses i les enormes pancartes amb els noms dels partits encara més enormes, i els del CAMPI anaven al darrere i al final llençaven les litrones al govern militar.

Presentacions - El bateig com a herois i màrtirs dels insubmisos. Es van perpetuar tant que al final ja feia pena i tot. Sort que els militars se'ns van treure de sobre, que si no...

Judicis - El dia més important en la vida d'un insubmis, com si es casés, vaja. Es podia optar pel casament per l'església (judici amb testimonis, advocat designat i intent de parrafada de l'insubmis encausat), el casament pel civil (sense públic, amb advocat d'ofici i acabem ràpid, sisplau), o per deixar plantada la núvia (tot i que les núvies-jutge són molt rancunioses i encara hi ha insubmisos buscats que volen portar «a l'altar»).

Militars - Els bons de la pel·lícula. Com tots els bons de les pel·lícules, al final sempre guanyen: tenen un exèrcit en vies de professionalització i plenament integrat a l'Otan, es posen un casc blau i es fan passar per una Ong, els augmenten el pressupost cada dos per tres...

Advocats - Tots una trepa de venuts. Tots? No! Un advocat indomable rebutja ferotgement una i altra vegada pactar amb els jutges. I la vida, doncs, no és gens planera per als jutges dels jutjats penals 1, 2, 3, 4, 5... ni per als insubmisos que hi acudeixen amb ànims de pactar. Aupa, Siscu!

L'equip de redacció del Kleenex - Format per milions de petits éssers anomenats neurones que han decidit que aquest número del Mocador ja deu ser prou divertit per ell mateix com per fer broma en aquest -ara sí, ho juro- últim número del Kleenex.

(Dedicat a en Pere Cornelles, ex-bibliotecari)